

VLUCHTELING IN BRUSSEL? ENKELE INITIATIEVEN

GRENZEN MAKEN ZIEK

DE ENE VLUCHTELING IS DE ANDERE NIET

BED, BAD, BROOD, BESTAAN

nr 212

INHOUDSTAFEL

ASIEL IN 2000, 2009 EN 2015, LEERT BELGIË VAN HET VERLEDEN?	3
DE ASIELPROCEDURE IN HET KORT	5
FEDASIL: EEN OVERZICHT	7
MEDIMMIGRANT: ZORGEN OM DE GEZONDHEIDSZORG	8
CARITAS INTERNATIONAL.BE: STEUN VOOR, TIJDENS EN NA DE ASIELPROCEDURE	10
SOLENTRA: VLUCHTELINGENKINDEREN VOORBIJ TRAUMA'S EN ANDERE BARRIERES HELPEN	12
CGG - CULTUURSENSITIEVE ZORG: COLLECTIEF TRAUMA DAT DE HELE GEMEENSCHAP VERBROKKELT	13
CAW: VERSTERKT HET WELZIEN	14
MINOR-NDAKO: BED, BAD, BROOD, BESTAAN	15
SAMENLEVINGSOPBOUW BRUSSEL: DE ENE VLUCHTELING IS DE ANDERE NIET	17
PIGMENT: GRENZEN MAKEN ZIEK	19
OR.C.A.: ARBEIDSRECHTEN VAN ASIELZOEKERS EN MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF	22
DESOCIALEKAART.BE EN SOCIAALBRUSSEL.BE: EEN OVERZICHT VAN DE BETROKKEN ORGANISATIES	23

INLEIDING

Beste lezer,

Brussel telt een lange geschiedenis van migratie en is, na Dubai, de stad met het op één na hoogste percentage inwoners met een migratieachtergrond ter wereld. Dat de opvallende verhoging van het aantal vluchtelingen naar de EU zich ook in Brussel laat voelen, is geen verrassing.

Veel Brusselse welzijnsorganisaties beschikken over de nodige ervaring om met deze doelgroep om te gaan. Dit neemt niet weg dat er momenteel bezorgdheid heerst over draagkracht, over samenwerking en over de zwaarte van de vluchtervaring.

Dit dossier komt daaraan een stukje tegemoet door in 13 teksten een deel van de Belgische en de Brusselse realiteit te belichten.

De eerste tekst biedt een bondige historische context van de laatste 15 jaar die aantoont dat de huidige situatie in verschillende opzichten uniek is.

In het superdiverse Brussel hebben steeds meer professionele zorg- en hulpverleners een basiskennis van de asielprocedure. Een korte herhaling vormt het tweede artikel van het dossier.

Daarna nemen enkele organisaties die dagelijks met vluchtelingen werken het woord. Sommigen stellen zich voor, anderen lichten een bepaalde problematiek of werking toe.

In Brussel verblijven er momenteel 2800 asielzoekers in opvangcentra. Fedasil is verantwoordelijk voor hun opvang tijdens de procedure. Hoe dat in zijn werk gaat lees je in de derde tekst.

Dat de opvang niet altijd onmiddellijk gegarandeerd is, werd de voorbije zomer duidelijk in het tentenkamp van het Maximiliaanpark. In het vierde stuk geeft Medimmigrant duiding vanuit de insteek van het recht op gezondheidszorg en overloopt daarna de uitoefening van dit recht per fase van de asielprocedure.

Vervolgens gaat de aandacht naar welzijn en geestelijke gezondheid. Caritas International.be ondersteunt vluchtelingen zowel voor, tijdens als na hun verblijfsprocedure. In de vijfde tekst lichten ze hun werking toe.

Solentra schreef de zesde tekst, waarin ze haar aanpak en aanbod bij de psychiatrische behandeling van vluchtelingenkinderen kadert. Ook het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg beschikt met het Steunpunt Cultuursensitieve Zorg over een specifieke werking, zowel gericht op vluchtelingen zelf als op ondersteuning aan Brusselse organisaties. Deze uitleg vormt het zevende artikel.

CAW Brussel richt zich op iedereen waarvan de sociale rechten of het welzijn bedreigd worden. Ook vluchtelingen kunnen dus bij hen terecht. De meest relevante CAW-diensten voor deze doelgroep staan opgelijst in de achtste bijdrage.

Het aantal niet-begeleide minderjarigen onder de vluchtelingen ligt hoger dan ooit. Bovendien blijken steeds jongere kinderen België alleen te bereiken. Minor-Ndako biedt hen aangepaste opvang. De negende tekst reflecteert op de recente instroom en de daaruit ontstane werkwijzen.

Het ongezien hoge erkenningspercentage van 60%, mag ons niet doen vergeten dat vandaag 40% van de vluchtelingen géén wettig verblijfsrecht krijgt. Een aanzienlijke groep dus, die bovenop de reeds bestaande 'tuintigste Brusselse gemeente' komt, de naar schatting tienduizenden mensen zonder wettig verblijf in het Brussels gewest. Sommige organisaties werkten voor hen een specifiek aanbod uit.

Samenlevingsopbouw Brussel heeft met Meeting een themawerking rond mensen zonder wettig verblijf. In de tiende tekst komen hun rechten en problemen aan bod en maken we kennis met het Voyaach-samenwerkingsverband, een basisvoorziening voor migranten in een preciaire verblijfssituatie.

Vzw Pigment besteedt in de elfde bijdrage aandacht aan de psychologische gevolgen van de asielprocedure en van het leven in de illegaliteit aan de hand van twee verklaringsmodellen. Kritische vraagtekens bij de huidige gang van zaken worden niet geschuwd.

Mensen die leven zonder verblijfspapieren of wachten op erkenning zijn ook kwetsbaar op de arbeidsmarkt. Nochtans hebben alle werknemers in België arbeidsrechten. OR.C.A. informeert en sensibiliseert hierover. De voorlaatste bijdrage is van hun hand.

In het dertiende artikel volgt een bondige uitleg over hoe organisaties met vluchtelingen als doelgroep uit de sociale kaart worden gefilterd. Handig voor zorg- en hulpverleners die willen doorverwijzen of extra ondersteuning wensen.

Wie nog interessante initiatieven heeft, kan deze melden via info@bwr.be.

Brussel, februari 2016

ASIEL IN 2000, 2009 EN 2015: LEERT BELGIË VAN HET VERLEDEN?

door Harm Deleu
Stafmedewerker Lokaal Sociaal Beleid, BWR

IN DE RECENTE DISCUSSIES OVER DRAAGLAST EN DRAAGKRACHT VALLEN GEREGLD VERWIJZINGEN NAAR DE ASIELCRISIS VAN 2000 EN DE OPVANGCRISIS VAN 2009. DE UITDAGINGEN Zouden TOEN GE-LIJKAARDIG OF ZELFS NOG GROTER ZIJN GEWEEST. MAAR HOUDEN DEZE VERGELIJKINGEN STEEK?

Minder asielaanvragen dan in 2000

In 2015 registreerde de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) 35.476 asielaanvragen. Dat cijfer is een verdubbeling met het jaar 2014 maar blijft duidelijk onder het record-aantal van 2000, toen er 42.691 mensen asiel vroegen. 1999-2000 was de periode van de Kosovo-crisis waarbij de Navo stellingen bombardeerde in Servië en Kosovo. Daarnaast was er een groot deel mensen uit voormalige Sovjetrepublieken als Kazachstan en Armenië, die zich om etnische redenen gediscrimineerd voelden. Veel van de vluchtelingen die België bereikten, bleken echter niet persoonlijk vervolgd te worden of liepen geen reëel risico op ernstige schade op de wettelijk bepaalde manier.

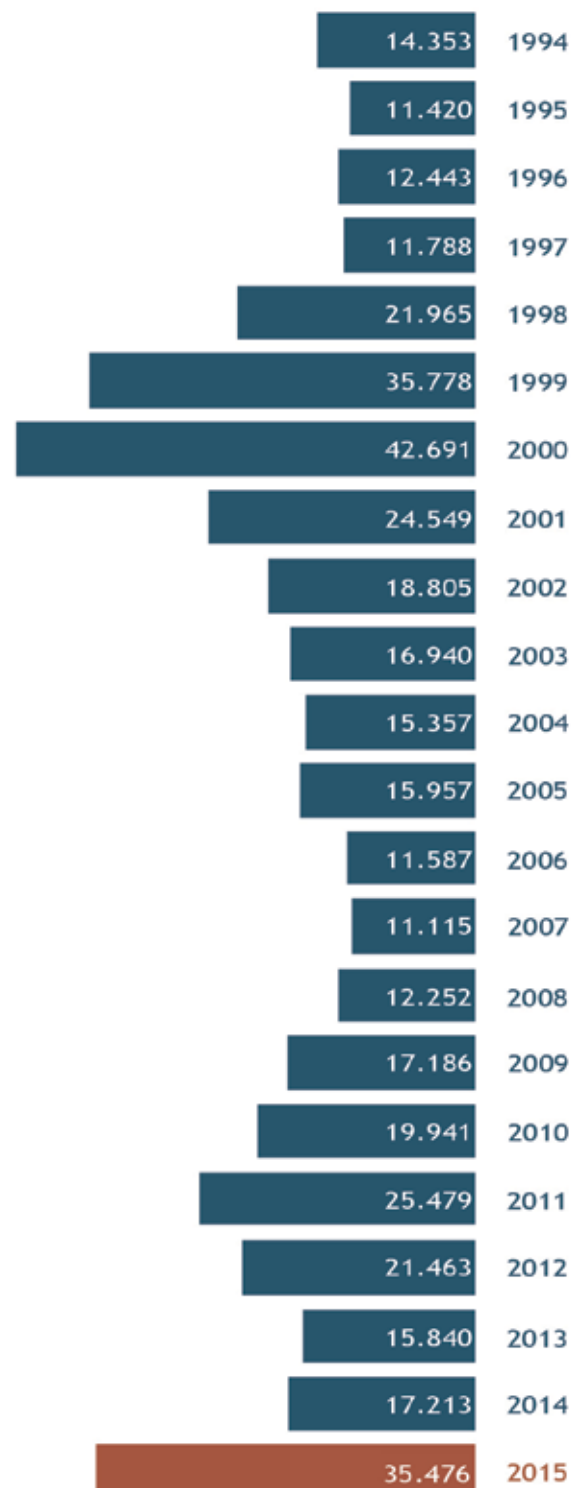
Meer erkenningen dan ooit

In het jaar 2000 was er dus een scherpe stijging in het aantal asielaanvragen, maar geen stijging in het aantal erkenningen, dat onder de 5% bleef. Dat is een enorm verschil met de huidige beschermingsgraad. In 2015 werd meer dan 60% van de asielzoekers in België erkend (50% vluchtelingenstatus, 10 % subsidiaire bescherming). Dat zijn historisch hoge cijfers. In totaal gaat het om 47.000 tot 48.000 mensen, want minderjarige kinderen die met hun ouders in België aankomen dienen geen eigen aanvraag in. Nog nooit kregen zoveel asielzoekers een erkenning om in België te blijven.

“Nog nooit kregen zoveel vluchtelingen een erkenning om in België te blijven”

De vluchtelingen komen dus vaak uit landen waarvan het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) oordeelt dat ze er effectief persoonlijk vervolgd worden of gevaar lopen. In de tabellen hieronder volgt een overzicht per nationaliteit. De twee tabellen samen tonen bijvoorbeeld dat ruim 97% van de Syrische vluchtelingen bescherming krijgt via de vluchtelingenstatus (87,5%) of subsidiaire bescherming (10,1%).

Aantal asielaanvragen in België per jaar:

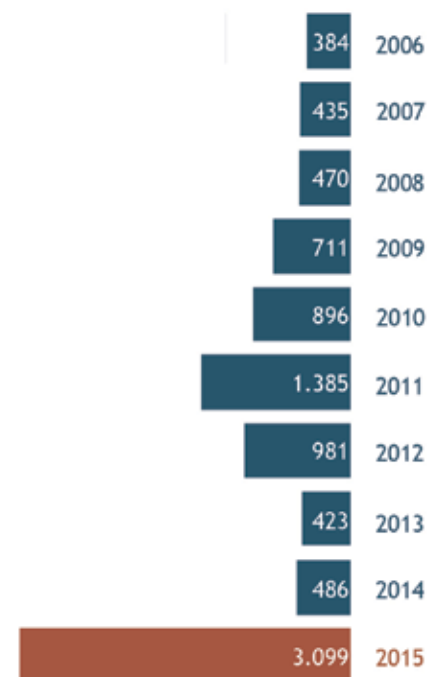
Vluchtelingenstatus in 2015, per land:

LAND VAN HERKOMST	AANTAL TOEKENNINGEN	TOTAAL AANTAL BESLISSINGEN (ten gronde)	%
1 Syrië	2.443	2.792	87,5%
2 Eritrea	593	631	94,0%
3 Onbepaald	572	697	82,1%
4 Irak	527	1.126	46,8%
5 Afghanistan	414	1.025	40,4%
6 Guinee	328	583	56,3%
7 Somalië	193	560	34,5%
8 Iran	190	272	69,9%
9 Rusland	166	496	33,5%
10 Congo (DR)	148	176	84,1%
Andere landen	1.183	5.011	23,6%
TOTAAL 2015	6.757	13.369	50,5%

Subsidiaire bescherming in 2015, per land:

LAND VAN HERKOMST	AANTAL TOEKENNINGEN	TOTAAL AANTAL BESLISSINGEN (ten gronde)	%
1 Afghanistan	378	1.025	36,9%
2 Irak	286	1.126	25,4%
3 Syrië	289	2.792	10,1%
4 Somalië	265	560	47,3%
5 Oekraïne	35	336	10,4%
Andere landen	118	7.530	1,6%
TOTAAL 2015	1.365	13.369	10,2%

Aantal niet begeleide minderjarige
asielzoekers die een asielaanvraag indienden:

Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen

Eveneens specifiek aan de huidige situatie is het groot aandeel niet-begeleide minderjarige vluchtelingen (nbmv) met 8,7% van het totaal aantal aanvragen in 2015. Het leeftijdsonderzoek van de voogdijdienst toont dat het effectieve aantal een stuk lager ligt, maar in elk geval zijn er meer nbmv's dan de voorbije jaren. De minderjarigen die zonder ouders in België aankomen zijn ook steeds jonger.

Vluchtelingen crisis of opvang crisis

Toen vluchtelingen vanaf eind augustus 2015 hun toevlucht zochten in het park tegenover Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) werd de opvang crisis van 2009 - 2010 regelmatig aangehaald als precedent. Opnieuw een rammelende vergelijking. In 2009 lag het aantal asielaanvragen, met ruim 17.000, niet extreem hoog. De opvang crisis ontstond door de hervorming van het opvangsysteem na het jaar 2000. In plaats van een budget kregen asielzoekers vanaf 2001 enkel nog materiële hulp in asielcentra. In 2007 mondde deze wijziging uit in een opvangwet. Asielzoekers konden dus niet langer geld ontvangen om zelfstandig te leven. Maar door oplopende proceduretijden was er tegen 2009 onvoldoende plaats om iedereen op te vangen. Asielzoekers sliepen op straat of in hotels betaald door de overheid. De rechter veroordeelde de overheid ook tot het betalen van dwangsommen aan asielzoekers, omdat de opvangwet niet werd nageleefd.

Lange procedures lagen niet aan de oorzaak van de opvang crisis vanaf de tweede helft van 2015. Wel het feit dat aangekomen asielzoekers zich niet allemaal onmiddellijk konden registreren bij DVZ, die niet over een maximum van 250

registraties per werkdag gaat. Een vluchteling heeft tijdens de procedure recht op een slaapplek, los van de latere beslissing. Maar zonder officiële registratie gaat de asielprocedure niet van start. Daardoor komen asielzoekers op straat terecht, waar het vaak burgers zijn die hulp bieden. De pre-opvang van het Rode Kruis werd vanaf eind september wel aanzienlijk uitgebreid. Ondertussen blijft het aantal registraties doorgaans onder de 250 per dag waardoor asielzoekers meestal onmiddellijk in het officiële opvangnet terecht kunnen.

Bronnen:

CGVS (2016). Asielstatistieken Maandverslag, december 2015. Publicatiedatum: 7 januari 2016. CGVS: Brussel. <http://www.cgvs.be/nl/actueel/asielstatistieken-december-2015>

DE ASIELPROCEDURE IN HET KORT

door Harm Deleu
Stafmedewerker Lokaal Sociaal Beleid, BWR

Verschillende statuten garanderen het recht om in België te verblijven. Het Agentschap Integratie en Inburgering geeft online een overzicht (www.kruispuntmi.be/powerpoint-presentatie-verblijfsstatuten). Iemand met een ernstige ziekte waarvoor geen behandeling bestaat in het land van herkomst kan een medische regularisatie (9ter) aanvragen en op basis van uitzonderlijke omstandigheden kan een humanitaire regularisatie (9bis) worden ingeroepen. Het aantal regularisaties blijft echter zeer beperkt tot enkele honderden per jaar. Een verblijfsvergunning wordt ook toegekend aan slachtoffers van mensenhandel of mensensmokkel (die een klacht indienen).

Asielaanvraag

Maar vooral de asielprocedure is vandaag van belang. Bijna alle vluchtelingen die in België aankomen starten deze procedure op. Er zijn verschillende fases en verschillende mogelijke uitkomsten.

Doorgaans registreren asielzoekers zich na aankomst bij de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in Brussel, meteen de start van hun asielprocedure. Registratie kan ook aan de grens, in de luchthaven of in een gesloten centrum. De eerste registratie is vrij beperkt en staat vooral in het teken van het Dublin-onderzoek. Dat betekent dat DVZ, op basis van een foto en vingerafdruk, nagaat of een ander EU-land verantwoordelijk is voor de asielzoeker. Bijvoorbeeld omdat de asielzoeker er zich al registreerde, een gezinslid er erkend is of omdat het land de persoon in kwestie een visum uitreikte. In zulke gevallen verwijst DVZ de asielzoeker door naar het betreffende land, met uitzondering van Griekenland. De meeste doorverwijzingen gebeuren naar Duitsland.

Beslissing van het Commissariaat Generaal

De asielaanvraag zelf wordt onderzocht door het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS). Het CGVS verhoort de asielzoeker, gaat na of het verhaal van de asielzoeker klopt en neemt één van de onderstaande beslissingen.

1

Vluchtelingenstatuut

Het CGVS checkt of de asielzoeker het vluchtelingenstatuut kan krijgen. Dat kan enkel op basis van de conventie van Genève, dus als het CGVS oordeelt dat de vluchteling terecht vreest voor vervolging omwille van ras, religie, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of door een politieke overtuiging.

Met het vluchtelingenstatuut krijgt de vluchteling ongeveer dezelfde rechten als iemand met de Belgische nationaliteit. Het verblijfsrecht is voorlopig nog definitief, al zou dat in de nabije toekomst beperkt worden tot een eerste periode van 5 jaar voorlopig verblijfsrecht dat daarna definitief kan worden. Dit is al het geval in de meeste EU-landen.

2

Subsidiaire bescherming

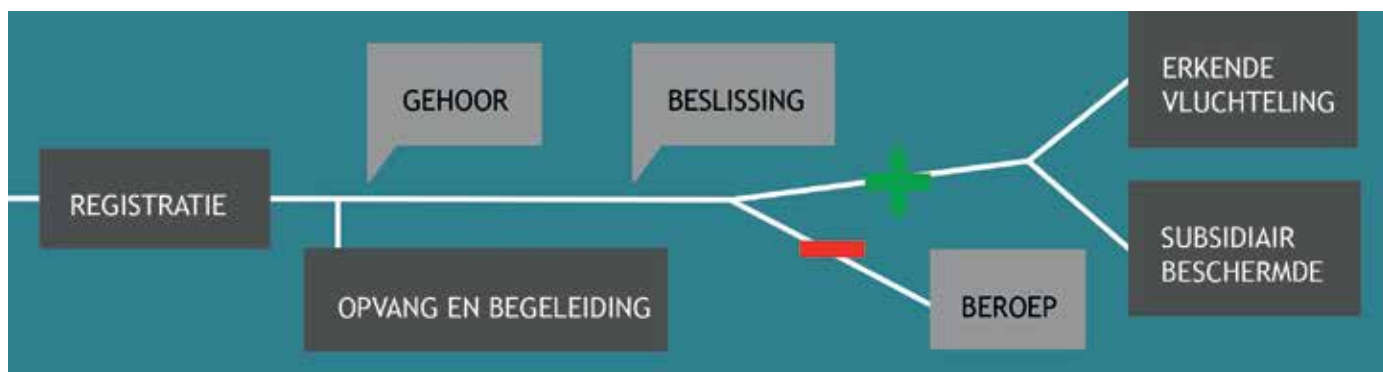
Als de CGVS oordeelt dat de asielzoeker niet voldoet aan de criteria van de conventie van Genève maar dat terugkeren naar het land van herkomst een reëel en ernstig risico zou inhouden, bijvoorbeeld door de bedreiging van een binnenlands gewapend conflict, kan de asielzoeker subsidiaire bescherming krijgen.

Subsidiaire bescherming geldt voor één jaar. Als de situatie in het land van oorsprong niet verbetert dan wordt de subsidiaire bescherming verlengd. 5 jaar na de start van de asielaanvraag volgt doorgaans een permanent verblijfsrecht.

3

Negatieve beslissing

De asielzoeker moet het land verlaten of kan, als er nieuwe elementen zijn, een nieuwe aanvraag indienen.

Indien een asielzoeker niet akkoord gaat met de beslissing van het CGVS is een beroep mogelijk bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RVV). Dit rechtscollege kan de beslissing van het CGVS bevestigen (de beslissing blijft ongewijzigd), hervormen (de beslissing wordt gewijzigd) of annuleren (het CGVS moet een nieuw onderzoek voeren). Wanneer de asielaanvraag definitief verworpen werd, krijgt de uitgewezen asielzoeker een bevel om het grondgebied te verlaten. Er is nog een beperkt aanbod in de open terugkeerplaatsen van asielcentra.

Iemand met het vluchtelingenstatuut of subsidiaire bescherming krijgt een verblijfsvergunning en heeft nog maximum 2 maanden recht op opvang vooraleer zelf in te staan voor huisvesting. Deze termijn kan in bijzondere omstandigheden verlengd worden.

Bijzondere verblijfsprocedure voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen

Onder de vluchtelingen is er een aanzienlijk deel niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (nbmv). Net zoals andere vluchtelingen dienen zij meestal een asielaanvraag in. Met ruim 3000 asielaanvragen door niet-begeleide minderjarigen lag het aantal aanvragen in 2015 meer dan 6 keer hoger dan in 2014.

Daarnaast kunnen nbmv's beroep doen op een bijzondere verblijfsprocedure. Daarvoor moeten ze eerst effectief als minderjarig worden beschouwd door de voogdijdienst, o.a. via de triple-test (botscan van pols, schouderblad en gebit). Daarna wordt een voogd aangesteld die de aanvraag indient. DVZ gaat dan op zoek naar een duurzame oplossing, bij voorkeur opvang door familie in buiten- of binnenland. Als dat niet mogelijk blijkt dan krijgt de nbmv een machtiging tot verblijf in België voor één jaar. Na 3 jaar wordt dit een verblijfsrecht voor onbepaalde duur.

Bronnen en meer informatie

http://www.kruispuntmi.be/sites/default/files/bestanden/traject_asielzoeker_def2_0.pdf

http://www.vmc.be/sites/default/files/bestanden/traject_asielzoeker_def2_0.pdf

<http://fedasil.be/nl/inhoud/asielprocedure>

<http://fedasil.be/nl/inhoud/opvang-asielzoekers>

www.kruispuntmi.be/powerpoint-presentatie-verblijfsstatuten

www.cgvs.be

FEDASIL: EEN OVERZICHT

door Karel Verstreken
Stafmedewerker Communicatie, BWR

Sinds het najaar van 2015 wordt het uiterste gevraagd van Fedasil, de instantie die instaat voor de initiële opvang en begeleiding van vluchtelingen. Door de sterke toename van asielzoekers op zeer korte tijd is er een enorme verhoging van werklust voor de opvangcentra die Fedasil beheert. Dereeds bestaande infrastructuur volstaat niet en de bevoegde instanties werken op volle toeren om adequate oplossingen aan te bieden aan een steeds groeiende groep asielzoekers.

Waar kunnen al deze mensen terecht?

Hoewel de toestroom aan asielzoekers het laatste jaar ernstig is toegenomen, zorgt Fedasil er steeds voor dat zij kan voorzien in de basisstandaarden: onderdak, voeding en begeleiding. Het effect van zo'n snelle opening is bijvoorbeeld merkbaar bij de intake van asielzoekers, die door een gebrek aan middelen trager gebeurt. Normaal gezien is bij de ingebruikname van een centrum de opvangstructuur helemaal klaar. Nu de nood het hoogst is, gaan bepaalde centra open nog voor alle faciliteiten voorhanden zijn. Desondanks voorzien deze nieuwe centra in kwaliteitsvolle opvang en een correcte operationele werking. Nieuw aangekomen vluchtelingen die niet op de dag zelf geregistreerd kunnen worden bij de Dienst Vreemdelingenzaken, kunnen tot aan de indiening van een asielaanvraag terecht in een tijdelijke opvang zoals bijvoorbeeld de noodopvang in WTC III. Van zodra hun asielaanvraag bij de DVZ is geregistreerd, krijgen asielzoekers een opvangplaats toegewezen. Deze opvangplaatsen zijn zowel centra beheerd door Fedasil zelf als opvangplaatsen beheerd door partners van Fedasil. Ook kan er beroep gedaan worden op lokale opvanginitiatieven. Dit zijn opvangplaatsen of woningen voorzien door lokale OCMW's en NGO's. De focus ligt op collectieve opvangcentra. Opvang in individuele woningen is in principe voorbehouden voor kwetsbare personen, personen met een beperking, alleenstaanden met kinderen, zwangere vrouwen, etc., alsook voor personen met een zeer hoge kans op het verkrijgen van de vluchtelingenstatus.

Infrastructuur

Fedasil werkt samen met Defensie bij het zoeken naar beschikbare infrastructuur. Zo is er ook opvang in kazernes, deze beschikken meestal over een 500 à 600 verblijfplaatsen. Er duiken regelmatig verhalen op van een ongelijke verdeling van vluchtelingen, waarbij kleine gemeenten vrezend overrompeld te zullen worden door vluchtelingen. Fedasil houdt echter steeds rekening met de omgeving waarin een nieuw opvangcentrum is voorzien. Ook juridisch (denk aan milieuvergunningen en dergelijke) moet een centrum in orde zijn voor men het in gebruik neemt.

Erkend vluchteling

Vluchtelingen die een aanvraag hebben ingediend verblijven al zeker tot aan de definitieve beslissing over hun dossier in het opvangcentrum. Wanneer er een positieve beslissing is genomen, kunnen zij nog twee maanden in de voorziene opvang verblijven. In dit geval ontvangt de aanvrager de status van erkend vluchteling en dus ook een verblijfsvergunning. Erkende vluchtelingen kunnen in deze twee maanden op zoek gaan naar een geschikte verblijfplaats. Eens ingeschreven in een gemeente kunnen ze ook beroep doen op het OCMW, bijvoorbeeld voor het vinden van een betaalbare woonst of het voorschieten van een huurwaarborg. Ook wordt er tijdens deze twee maanden vanuit de centra aangepaste begelei-

ding voorzien bij de integratie in de West-Europese samenleving, het zoeken naar een woonst en het zoeken naar werk. Waar erkende vluchtelingen zich na het verblijf in het opvangcentrum vestigen is hun eigen keuze. Meestal zoeken zij familie en landgenoten op die reeds in België verblijven. Om te grote concentraties te voorkomen moedigt men spreiding aan door lokale opvanginitiatieven te ondersteunen.

“Ook het cliché dat nieuwkomers zich allemaal perse in een grootstad willen vestigen tussen enkel en alleen landgenoten klopt niet”

Vaak is het vinden van een betaalbare woning en werk een veel belangrijker motivatie bij de zoektocht naar een verblijfplaats.

Uitgeprocedeerde asielzoekers

Bij een negatieve beslissing van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen ontvangt de aanvrager een bevel om het grondgebied te verlaten. Fedasil stelt dan meteen een terugkeertraject op. De uitgeprocedeerde asielzoekers die kiezen voor een vrijwillige terugkeer, kunnen in de opvangcentra verblijven tot de vlucht terug naar het land van herkomst. Het gebeurt regelmatig dat een uitgeprocedeerde asielzoeker het opvangcentrum gewoon verlaat om clandestien in het land te verblijven of om door te reizen naar een van de buurlanden om daar een nieuwe asielaanvraag in te dienen. Om dit tegen te gaan geeft men in de centra vorming om een verblijf in de illegaliteit te ontraden. Ook het terugkeerloket is hierbij een hulpmiddel. Dit zeer laagdrempelige meldpunt werd gecreëerd om vluchtelingen -die al dan niet illegaal in België verblijven- kans te bieden om aan te geven dat zij terug wensen te keren en hierin begeleid te worden.

Wanneer een vluchteling terugkeert naar het land van herkomst kan hij beroep doen op het re-integratieprogramma. Hierbij beschikt de vluchteling bij aankomst in het thuisland over financiële middelen, waarvan erkende organisaties ter plaatse de uitgave bepalen, om zo de teruggekeerde vluchteling te helpen bij het vinden van onderdak, werk en re-integratie in de maatschappij. Zowel de gedwongen als de vrijwillige terugkeer is in de laatste periode gestegen.

Fedasil is het federaal agentschap dat instaat voor de opvang en begeleiding van asielzoekers tijdens de asielprocedure. De asielprocedure zelf wordt ingediend bij de Dienst Vreemdelingenzaken, het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen beslist of een vluchteling al dan niet recht heeft op asiel.

ZORGEN OM DE GEZONDHEIDSZORG

MEDIMMIGRANT INFORMEERT EN BEMIDDELT VOOR MENSEN ZONDER ZIEKTEVERZEKERING

Medimmigrant is een tweetalige vzw in Schaarbeek die zich onder meer focust op toegang tot de gezondheidszorg voor mensen zonder ziekteverzekering. We geven informatie en bemiddelen indien noodzakelijk opdat de toegang tot gezondheidszorg vlotter verloopt. We richten ons tot de mensen zelf verblijvend op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maar evenzeer tot professionelen uit de sociale, medische en juridische sector in Brussel.

“De toegang tot gezondheidszorg is sterk afhankelijk van het verblijfsstatuut dat de persoon heeft”

Sinds de zomer van 2015 moet de asielzoeker die aankomt bij de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) om een asielaanvraag in te dienen, vaak enkele dagen of weken later terugkomen voor zijn interview. De DVZ registreert maar een aantal vragen per dag en bouwt aldus een soort wachtlijst op. Zolang de asielzoeker nog niet geregistreerd is, beschouwt Fedasil zich niet als bevoegde instantie voor de organisatie en de tenlastename van de medische kosten van deze persoon. Fedasil wijst bijgevolg het OCMW aan als juridisch bevoegd orgaan om de medische kosten ten laste te nemen, aangezien deze persoon nog zonder wettig verblijf is. Toch is deze vaststelling juridisch betwistbaar want deze asielzoeker had wel de intentie om die dag asiel aan te vragen maar door organisatorische knelpunten vanwege de DVZ en Fedasil was/is dat niet mogelijk (juridische argumentatie zie kader). In realiteit blijkt dat de medische zorg voor de asielzoeker die nog geen interview heeft gehad doorgeschoven wordt naar niet-gouvernementele medische organisaties die, al dan niet met een mandaat van de overheid, aanwezig zijn in de buurt van de Dienst Vreemdelingenzaken zoals het Rode Kruis, Croix Rouge, Dokters van de Wereld. We kunnen ons de vraag stellen of het de rol is van een internationale NGO om op het grondgebied van België, in plaats van de overheid tussen te komen.

Als het gesprek bij de DVZ effectief is doorgegaan, dan krijgt de asielzoeker na afloop een bijlage 26 (of 25 aan de grens) en vanaf dan worden de medische kosten, die aan de definitie van het K.B. van 09.04.2007 voldoen (= medische zorgen voorzien van een nomenclatuurcode rekening houdend met enkele uitsluitingen en bijkomende medische prestaties), ten laste genomen door Fedasil. Vaak wordt de asielzoeker opgevangen in een structuur van Fedasil of door een van de partners zoals Caritas of Vluchtelingenwerk die de toegang tot de medische zorgen mogelijk zal maken. Er kan een arts in het centrum aanwezig zijn of de persoon kan de toelating krijgen om een externe arts te raadplegen. Dit hangt af van centrum tot centrum. Soms gebeurt het dat de asielzoeker niet ingaat op het aanbod om in een centrum te verblijven (bv. omdat hij bij vrienden kan slapen). Dan wordt hij beschouwd als ‘no show’. Dat betekent dat Fedasil niet zorgt voor opvang, maar wel nog voor de medische zorgen via de Cel Medische Kosten van Fedasil. De asielzoeker zelf, de zorgverstrekker of een derde persoon moet dan voor elke zorg (consultatie, onderzoek, medicatievoorschrift) aan

deze dienst een tenlasteneming vragen. Dit is niet evident gezien de beperkte bereikbaarheid van de dienst, de beperkte toegang voor sommige mensen tot internet of fax en taalproblemen. Maar als er geen voorakkoord is en als de factuur nadien vergezeld wordt van een attest van noodzakelijke zorgen, neemt Fedasil de factuur in principe ook ten laste.

Een asielzoeker in de asielprocedure kan zich in principe niet aansluiten bij de publieke ziekteverzekering. Er zijn enkele uitzonderingen bijvoorbeeld op basis van werk (werken is mogelijk na vier maanden in asielprocedure) of ten laste van de persoon bij wie de asielzoeker samenwoont en mits andere voorwaarden vervuld zijn. Maar als de asielzoeker op zijn asielaanvraag een positieve beslissing krijgt dan kan hij bij de gemeente een elektronische A-kaart (tijdelijk verblijf voor mensen die het statuut subsidiaire bescherming krijgen, ook wel oorlogsvluchtelingen genoemd) of een B-kaart (verblijf van onbepaalde duur voor mensen die erkend zijn als vluchteling) afhalen. De erkend vluchteling of de persoon met het statuut van subsidiair beschermde kan zich als gerechtigde onder de hoedanigheid ‘verblijvende in België’ (= resident) bij de ziekteverzekering aansluiten. Het is belangrijk dat de persoon zo spoedig mogelijk contact neemt met het ziekenfonds van zijn keuze of de HZIV want de ziekteverzekering start vanaf het begin van het kwartaal waarin de aanvraag gedaan werd (dus vanaf januari, april, juli of oktober).

In afwachting van het aanmaken van de elektronische kaart door de gemeente, kan de asielzoeker die erkend werd als vluchteling zich op basis van de beslissing van het CGVS en het attest van immatriculatie (of bijlage 15) al bij de ziekteverzekering aansluiten. Voor de asielzoeker die erkend werd als subsidiair beschermde, is het minder duidelijk. Als we dezelfde logica volgen als voor de erkende vluchteling zou de beslissing van het CGVS voldoende moeten zijn. Volgens de letter van de RIZIV omzendbrief, zou hij nochtans moeten wachten op zijn A-kaart. In praktijk merken we dat het wachten op de A-kaart soms lang kan duren.

Mensen die in een opvangcentrum verblijven, kunnen na hun positieve beslissing nog twee maanden in het opvangcentrum blijven. Fedasil neemt de medische kosten tijdens deze termijn ten laste als de ziekteverzekering nog niet in orde is. Voor de anderen, ‘no-show’ genoemd, stopt Fedasil de steun direct na de erkenning. Hier stelt zich een probleem voor dakloze mensen. Om op basis van hun erkenning als ‘verblijvende in België’ aangesloten te worden bij de ziekteverzekering hebben ze een adres nodig. Als er geen adres is, kunnen ze een referentie adres aan een OCMW vragen, bij voorkeur het OCMW van hun verblijfplaats en eveneens hulp voor hun medische kosten zolang hun inschrijving bij de ziekteverzekering niet mogelijk is. We raden aan om hiervoor zo snel mogelijk contact op te nemen met het OCMW.

Asielzoekers van wie de asielaanvraag afgesloten werd, hebben geen recht meer op tenlasteneming van medische kosten door Fedasil (tenzij de tijd dat ze nog in het centrum verblijven). Voor deze ‘uitgeprocedeerde asielzoekers’ die zonder wettig verblijf worden, is het OCMW van verblijfplaats bevoegd voor de afhandeling van de vraag naar tussenkomst voor medische zorgen. Het OCMW moet in het kader van deze procedure (procedure Dringende Medische Hulp voor mensen zonder wettig verblijf) steeds een soci-

aal onderzoek doen naar de behoefte van de persoon en het OCMW heeft een maand tijd om een beslissing te nemen.

De medische reguliere sector in Brussel is het gewoon om patiënten met verschillende afkomst en levensgeschiedenis te behandelen. Ze hebben de ervaring om cultuursensitief te werken en hebben een goede kwalitatieve reputatie. We hebben er vertrouwen in dat de nieuwkomers goed verzorgd zijn/zullen worden. Zeker verdient de medische sector ondersteuning van tolken en intercultureel bemiddelaars. Veel mensen die recent in België aankomen, spreken geen Nederlands, Frans of Engels. Taalproblemen kunnen nochtans ernstige medische gevolgen hebben en ook bv. tot onnodige medische onderzoeken leiden. Het is voor de medische sector eveneens belangrijk om snel te weten wie verantwoordelijk is voor de tenlastename van de medische kosten om nadien vlot vergoed te worden. Zoals u wellicht begrepen heeft, is deze vraag niet altijd gemakkelijk te beantwoorden.

<http://www.medimmigrant.be/>

Wanneer begint de opening van het recht op materiële hulp (en dus medische zorgen) voor asielzoekers?

Volgens de Opvangwet moet de materiële hulp worden toegekend aan elke asielzoeker vanaf de indiening van zijn asielaanvraag. Een asielzoeker is volgens dezelfde wet de vreemdeling die een asielaanvraag heeft ingediend, hetzij tot erkenning van zijn hoedanigheid van vluchteling, hetzij tot erkenning van het subsidiair beschermingsstatuut. Maar het UNHCR hanteert een ruime definitie: "The terms asylum-seeker and refugee are often confused: an asylum-seeker is someone who says he or she is a refugee, but whose claim has not yet been definitively evaluated." Deze ruime definitie wordt ook door internationale rechtsleer onderschreven: "A person is considered to be an asylum seeker as from the moment he has made his intention to apply for protection known to authorities, irrespective of whether he has officially lodged his application yet."

Probleem?

De asielinstanties beschouwen de bijlage 26 (26quinquies of bijlage 25) als het formele bewijs voor de asielaanvraag. Hiermee wordt de asielzoeker in het wachtregister ingeschreven. De afgifte van deze bijlages laten op zich wachten omdat de DVZ maar een aantal mensen per dag registreert. De 'pechvogels' krijgen een uitnodiging om later terug te komen. De DVZ haalt als reden hiervoor de grote toestroom van vluchtelingen aan. Door de inschrijving van de asielaanvraag niet onmiddellijk te registreren, schendt de overheid eigenlijk meerdere wettelijke voorschriften, die specifieke termijnen of zelfs onmiddellijke inschrijving vereisen. Intussen is deze uitzonderlijke situatie al enkele maanden aan de gang.

Dit heeft tot gevolg dat deze asielzoekers die nog niet toegelaten werden tot de registratie in een kwetsbare toestand worden geplaatst zonder degelijke opvang, medische en psychologische zorgen terwijl ze net een uitputtend en vaak gevaarlijk migratieparcours hebben doorstaan. Rekening houdend met de ruimere definitie die zowel door het UNHCR als in internationale kringen gehanteerd wordt en de wetgevende bepalingen, lijkt het aangewezen en zelfs noodzakelijk om de asielzoekers die een uitnodiging krijgen om later terug te komen reeds formeel als asielzoekers te beschouwen. Om dit concreet te maken, raden een aantal advocaten aan een aangetekende brief te richten naar de Dienst Vreemdelingenzaken met de vraag de asielaanvraag als dusdanig te acteren en vervolgens Fedasil om opvang te vragen.

STEUN VÓÓR, TIJDENS EN NA DE ASIELPROCEDURE

CARITAS INTERNATIONAL.BE TRACHT ERVOOR TE ZORGEN DAT FUNDAMENTELE RECHTEN WORDEN GEWAARBORGD

Caritas International.be is de Belgische schakel in het internationale netwerk Caritas Internationalis. Dit netwerk groepeert 165 organisaties en is actief in 200 landen/streken. In België ondersteunen we vandaag vluchtelingen en migranten vóór, tijdens en na hun asielprocedure. Met een eerste onthaal, een analyse van de situatie, een doorverwijzing of een begeleiding helpt CAW Brabantia, in nauwe samenwerking met Caritas International.be de cliënt door hulp en begeleiding te bieden. Onze werking tracht via een individuele aanpak van elke vraag ervoor te zorgen dat fundamentele rechten worden gewaarborgd, preciaire toestanden en uitsluiting worden tegengegaan, en dit door de autonomie van de cliënt en de integratie in het maatschappelijk leven te bevorderen.

wat doen wij vandaag voor de vele vluchtelingen die elke dag aankomen in België?

Vanuit onze eerstelijnswerking merkten we tijdens de zomermaanden snel de toestroom op van honderden kandidaat-vluchtelingen aan de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ). Aan de wachtrij bij DVZ informeren we hen over wat hier gebeurt en waarom het gebeurt. We beantwoorden hun vragen of proberen zelf het gesprek aan te gaan. Ook gaan we in overleg met de mensen van DVZ om de meest kwetsbare personen de dag zelf nog binnen te laten. Sinds eind oktober merken we dat het DVZ niet langer lukt om alle kwetsbare personen de dag zelf te registreren en dat de wachttijden voor een nieuwe afspraak bij DVZ weer langer worden. De pre-opvang in de WTCIII-toren is volzet en kandidaat-vluchtelingen hebben vaak geen enkele andere mogelijkheid op opvang in afwachting van hun nieuwe afspraak. Ondertussen is het buiten kouder geworden en blijft de toestroom van kandidaat-vluchtelingen aanhouden.

Waar verblijven de vluchtelingen na hun registratie?

Meer registraties betekent dat de overheid de voorbije maanden ook meer opvangplaatsen moest vinden. Caritas International.be engageerde zich om honderden extra families noodopvang te bieden, zoveel mogelijk in individuele woningen. Zij werden opgevangen in ons bestaand netwerk van woningen in heel België (zo'n 700 individuele opvangplaatsen), maar ook op nieuwe locaties. Als humanitair antwoord op een acute nood aan opvangplaatsen en op vraag van de federale regering voorzien we collectieve opvang in leegstaande gebouwen. Zelfstandig wonen heeft onze voorkeur, omdat het de autonomie van het gezin bevordert, het privé- en gezinsleven respecteert en een spontane opname van de asielzoekers in de lokale gemeenschap mogelijk maakt. Opgevangen asielzoekers leggen op deze manier gemak-

kelijker contacten met anderen: burens, andere ouders bij de schoolpoort, enz. Asielzoekers kunnen voor zichzelf koken en moeten hun administratieve verplichtingen zelf nakomen. Dit alles draagt bij tot een menswaardige opvang. Daarnaast bieden we hen, via onze regioverantwoordelijke en sociale diensten, een kwaliteitsvolle sociale en juridische ondersteuning.

Onder de asielzoekers die naar België komen, zijn er veel vrouwen die hun land alleen ontvluchten. In veel gevallen om te ontsnappen aan de risico's waaraan ze er als vrouw blootgesteld worden. Deze alleenstaande vrouwen - vaak met kinderen - vormen een kwetsbare groep met specifieke behoeften. We kiezen ervoor om hen op een specifieke plaats op te vangen: de Logis de Louvranges. Onze werking tracht via een individuele aanpak van elke vraag ervoor te zorgen dat fundamentele rechten worden gewaarborgd, preciaire toestanden en uitsluiting worden tegengegaan, en dit door de autonomie van de cliënt en de integratie in het maatschappelijk leven te bevorderen.

Wat tijdens de asielprocedure?

Eerstelijnsonthaal

CAW Brabantia - Antenne Caritas International organiseert een eerstelijnsonthaal voor alle migranten, asielzoekers of vluchtelingen, ongeacht hun statuut of nationaliteit. Zij worden geholpen door onze sociale dienst, worden doorverwezen naar onze specifieke projecten (integratie, voorgedij van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, gezinshereniging, re-integratie en vrijwillige terugkeer) of worden - wanneer nodig - doorverwezen naar externe diensten of de institutie. De hulpvragen zijn zeer gevarieerd: het gaat om administratieve hulp, ondersteuning en opvolging van de verblijfsprocedure, hulp bij het zoeken van een woning en gezondheidszorgen.

Wat na de asielprocedure?

Integratie van erkende vluchtelingen

De cel integratie van Caritas International.be biedt erkende vluchtelingen een begeleiding op maat tijdens hun integratietraject. Eens erkend moeten ze binnen een zeer korte termijn zelfstandig naar een eigen woning verhuizen en hun leven opnieuw opbouwen. Naast hun vaak moeilijke ervaringen in het land van herkomst, hebben zij nog geen kans gehad om in België de taal te leren, een sociaal netwerk uit te bouwen of kennis te nemen van het bestaande sociale aanbod in ons land. Wij helpen hen daarbij. Daarnaast blijven we ook bijzondere aandacht schenken aan kwetsbare vluchtelingen: vluchtelingen met een medische of psychosociale problematiek, alleenstaande moeders of niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. De cel integratie begeleidt tot slot ook vluchtelingen die aankomen in het kader van het door de Verenigde Naties georganiseerde hervestigingsprogramma. Zij krijgen, na jarenlang in vluchtelingenkampen verbleven te hebben, net als andere asielzoekers en vluchtelingen die we begeleiden de kans om een nieuw leven in België te beginnen.

Re-integratie van asielzoekers

Niet iedereen die in België een asielaanvraag indient, wordt erkend. De teleurstelling na het ontvangen van een negatieve beslissing is vaak groot. Migranten zijn vaak lang onderweg geweest op zoek naar een betere toekomst voor henzelf en hun kinderen. In dit kader is CAW Brabantia - Antenne Caritas International.be, in samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), een partner in het vrijwillige terugkeerprogramma. Caritas International.be heeft de voorbije 10 jaar ook werk gemaakt van het uitbouwen van een breed partnerwerk om re-integratieondersteuning na terugkeer aan te bieden. Hierbij wordt altijd vertrokken vanuit de specifieke noden van de betrokkenen. Is de familie in het land van herkomst voorbereid op een terugkeer? Is er een mogelijkheid om een inkomensgenererende activiteit uit te werken? Is er ondersteuning voor de kinderen na terugkeer? Dit zijn allemaal zaken waar onze cel re-integratie, in nauwe samenwerking met de lokale partner, rekening mee houdt.

<http://www.caritas-int.be/>

“Tijdens het integratieproces is een belangrijke rol weggelegd voor onze coaches. De zoektocht naar een woonst vormt de basis voor het openen van verschillende andere rechten, maar is helaas geen evidentie. Via het housingcafé – een wekelijkse permanentie – ondersteunen zij mensen in hun zoektocht naar een woning. Daarnaast werken zij aan hun lokale verankering, zodat erkende vluchtelingen in staat zijn hun eigen leven uit te bouwen”

Vluchtelingenkinderen voorbij trauma's en andere barrières helpen

Solentra staat voor 'Solidariteit en Trauma'. Onze vereniging is een onderdeel van PAika, psychiatrische afdeling voor infants, kinderen en adolescenten van het UZ Brussel. Solentra geeft diagnostische en therapeutische ondersteuning aan vluchtelingen- en migrantenkinderen en hun families en dit in hun moedertaal m.n. door te werken met tolken. Om de psychische hulpverlening toegankelijker en efficiënter te maken voor onze doelgroep, werd een specifieke methode ontwikkeld: PACCT® (Psychiatry Assisting the Cultural diverse Community in creating healing Ties) die vertrekt vanuit een ecologische visie op gezondheid.

De weg naar hulpverlening is niet altijd gemakkelijk te bewandelen, noch voor het migrantengezin noch voor de hulpverlener. De culturele drempel, moeilijkheden zoals taalbarrières en socio-economische problemen en het integratieproces zorgen er voor dat weinig migrantengezinnen psychiatrische hulp zoeken.

Een van onze doelen is om het opvangnet rond (in)migrantgezinnen te versterken én te verbreden. Dit doen we onder meer door (1) (in)formele bronnen uit de omgeving van deze kinderen te mobiliseren: burens, begeleiders van buitenschoolse activiteiten, uitgebreide familie, eerstelijnsorganisaties, buurtorganisaties, de school,... en (2) ondersteuning te bieden aan hulpverleners wanneer er een vermoeden is dat een kind zware psychologische problemen heeft.

Wie kan bij Solentra terecht?

Solentra biedt sinds november 2011 haar gratis ondersteuning aan alle Nederlandstalige hulpverleningsinstanties en aan het onderwijspersoneel uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zij die bezorgdheden hebben over migrantenkinderen met emotionele, gedrags-, en/of leerproblemen, kunnen bij ons terecht. Dit gratis aanbod omvat: een telefonische helpdesk, community-based consultaties, etnopsychiatrische consultaties, intervisie/supervisie, opleidingen en vormingen rond interculturele, trauma-, en migratiegebonden proceselementen in de kinderpsychiatrische hulpverlening. Daarnaast wordt dit aanbod ook mogelijk gemaakt voor alle asielzoekers die zich in de opvangstructuren van Fedasil bevinden. Dit dankzij tussenkomst van Fedasil. Ten slotte is dit aanbod ook mogelijk op betalende basis (OCMW's, pleegzorg...).

Hoe Solentra omgaat met verhoogde instroom.

Omdat we merken dat het aantal doorverwijzingen op dit moment nog niet in verhouding is tot de verhoogde instroom wordt momenteel extra energie gestoken in ondersteuning die vroegtijdige detectie. Daarnaast merken we dat casussen die

wel aangemeld worden blij geven van een intensere problematiek (multipel verkrachtingen, getuige van onthoofding familielid, ...). Ondanks deze duidelijk merkbare verhoogde nood aan kwaliteitsvolle (trauma-) therapie stellen we vast dat de financiële middelen om deze problematiek te onderhouden niet volstaan en ook niet uitgebreid worden.

De therapie van erkende vluchtelingen werd vroeger door Fedasil terugbetaald vanuit het Europese Fonds voor Vluchtelingen. Dit is vandaag niet langer het geval. Daarom zet Solentra extra in op het zoeken naar fondsen op alle verschillende niveaus: federaal, regionaal en lokaal. Ook worden nieuwe paden van financiering onderzocht.

We steken met andere woorden allemaal nog een tandje bij om met beperkte middelen toch hoogstaande kwaliteit af te leveren aan zoveel mogelijk behoeftigen.

Niet te missen kans

We zijn er sterk van overtuigd dat psychologische ondersteuning primordiaal is om integratie te laten slagen.

'Niet-verwerkte trauma's zetten het geheugen op slot en verhinderen het tot bloei komen van het rijke potentieel dat bij vluchtelingen aanwezig is'

De uitdagingen erkennen en aangaan is noodzakelijk om van deze vluchtelingencrisis een positief verhaal te maken, een kans die we ditmaal niet mogen missen.

Solentra wil o.m. door het helpen verwerken van trauma's zich voluit inzetten om de brug te slaan tussen het -vaak getroebleerde- verleden van vluchtelingenkinderen naar een toekomst met kansen in een samenleving met wederzijds begrip.

<http://solentra.be>
<http://facebook.com/solentra>
Doneren? BE44 3630 3113 7545

COLLECTIEF TRAUMA DAT DE HELE GEMEENSCHAP VERBROKKELT

CGG-Brussel – Steunpunt Cultuursensitieve Zorg vertrekt van een transversale benadering van begeleiding

Situering

Anno 2015 spreekt men van een grote vluchtelingenstroom in de wereld. Terwijl het grootst aantal vluchtelingen buiten Europa wordt opgevangen, is er ook een stijging van asielaanvragen binnen Europa. In België is het aantal asielaanvragen met 106,7% gestegen in vergelijking met een jaar geleden. De meeste asielzoekers van vandaag vluchten voor de oorlog waardoor de erkenningsgraad hoog ligt bij deze aanvragen. Bij de Syrische vluchtelingen is dit percentage momenteel 87,5%. Bij oorlogsvluchtelingen spreekt men niet meer van een individueel trauma, maar van een collectief trauma dat de hele gemeenschap verbrokkelt. Ondanks de collectieve aard van dit trauma is de behandeling ervan te veel medisch-individueel gericht in de Westerse wereld.

De preventie of curatie van trauma bevindt zich binnen de hulpverlening nog vaak binnen de context van een 'één op één' psychotherapeutische relatie. Bij collectief trauma wint echter gemeenschapsgericht, community versterkend werken in groepsverband aan belang.

We vertrekken daarbij vanuit een transversale benadering van begeleiding met zowel aandacht voor het behandelingsniveau als voor het niveau van diensten.

Aanbod

Het CGG Brussel, in bijzonder het Steunpunt Cultuursensitieve Zorg, versterkt de reeds bestaande nulde-, eerste- en tweedelijns hulpverlening die zich in de onmiddellijke omgeving van de doelgroep bevindt aan de hand van vormingen, lezingen, interviews, supervisies...

Het CGG-Brussel, Steunpunt-CSZ, richt zich op twee domeinen:

1. **Dienstverlenend** : deskundigheidsbevordering naar de hulpverleners en mensen op sleutelplaatsen.

Aanbieden van **interviews en vorming** waarbij de focus ligt op een geschikte onmiddellijke omkadering van traumagerelateerde aspecten voor de hulpverleners van de Brusselse welzijnsorganisaties die bevoegd zijn voor de psychosociale begeleiding van vluchtelingen. Dit aanbod richt zich naar Nederlandstalige organisaties in de Brusselse regio die werken met volwassenen en/of kinderen en hun gezinscontext.

2. **Preventief/curatief** :

Vertrekkende vanuit onze multidisciplinaire basishulpverlening en/of een gespecialiseerd hulpverleningsaanbod spelen we zo goed mogelijk in op de cultuurspecifieke noden en behoeften. Doelgroep vluchtelingen, asielzoekers of uitgeprocedeerden kunnen in alle deelwerkingen van CGG Brussel terecht volgens zorgregio. Indien nodig wordt er ook gewerkt met sociale tolken of intercultureel bemiddelaars.

<http://www.cgg-brussel.be/>

*Subsidiaire bescherming niet inbegrepen

C.A.W. : VERSTERKT WELZIJN

Het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) Brussel is een laagdrempelige eerstelijnsorganisatie die hulp - en dienstverlening aanbiedt in de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Iedereen die het moeilijk heeft als gevolg van persoonlijke, relationele of maatschappelijke problemen kan bij CAW Brussel aankloppen. Ons team van hulpverleners tracht, samen met de cliënt, de levenssituatie te bespreken en op zoek te gaan naar mogelijke oplossingen of mogelijkheden om met deze situatie om te gaan.

Wij steunen iedereen die in zijn of haar welzijn of sociale rechten bedreigd wordt en kiezen resoluut voor de meest kwetsbare personen, waaronder ook de doelgroep vluchtelingen. CAW Brussel begeleidt zowel individuen als koppels en gezinnen.

Binnen het Brussels gewest hebben wij meerdere locaties waar cliënten kunnen langskomen om hun verhaal te vertellen. Onderaan vindt u een overzicht van onze vestigingen.

CAW Brussel vertrekt steeds vanuit een integrale benadering. Cruciaal hierbij is dat er tegelijkertijd aan meerdere problemen op meerdere levensdomeinen gewerkt kan worden en bovendien aan de samenhang tussen deze problemen. In de begeleiding kan er dus zowel aan materiële/praktische en niet - materiële problemen gewerkt worden. De opsplitsing in begeleiding zoals deze hier wordt gemaakt, wordt in de praktijk minder afgelijnd toegepast.

In het kader van dit dossier vluchtelingen, opgemaakt door de Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad, beperken we ons hier tot het hulpverleningsaanbod van het CAW Brussel, waar het grootste aantal vluchtelingen binnenstromen. Voor het globale hulp - en dienstverleningsaanbod binnen CAW Brussel, kan u steeds de website www.cawbrussel.be consulteren of contact opnemen met één van onze onthaalpunten op onderstaande adressen. Het hulp - en dienstverleningsaanbod binnen CAW Brussel waarop veel vluchtelingen beroep doen:

Sociaal administratieve begeleiding

De complexiteit van de Brusselse structuren maakt dat het niet altijd gemakkelijk is de weg te vinden. CAW Brussel biedt ondersteuning bij alle mogelijke administratieve vragen en gaat samen met de cliënt na of, naast deze administratieve vragen, andere sociale aspecten zijn die een rol kunnen spelen in de welzijnsbeleving van de cliënt.

De focus binnen deze begeleiding ligt bij het opeisen van basisrechten en dit op de verschillende levensdomeinen, zodat de maatschappelijke positie van de cliënt bevorderd wordt.

Juridische hulpverlening vreemdelingenrecht

Het is voor nieuwkomers in België niet altijd even duidelijk wat hun rechten en plichten zijn. CAW Brussel heeft juristen die gespecialiseerd zijn in vreemdelingenrecht die vluchtelingen wegwijs kunnen maken in de grondrechten waarover niet - Belgen beschikken.

Psycho – sociale begeleiding

Dit is een individuele begeleiding met specifieke acties die focussen op psychische en/of persoonlijke problemen en op de verwerking van gebeurtenissen in de persoonlijke levenssfeer.

Deze gebeurtenissen kunnen divers van aard zijn: rouwverwerking, zingevingvragen, eenzaamheid, gebrek aan structuur in het leven, ... Doorheen de hulpverlening wordt de situatie van de cliënt uitgeklaard met het oog op het draagbaar maken van de situatie of deze te verbeteren. Daarnaast wordt er ook gewerkt aan ondersteunen van de draagkracht van cliënten.

Deze begeleiding is er op gericht om de levenskwaliteit van de cliënten te verhogen zodat men zich beter voelt in wie men is en wat men doet.

Opvoedingsondersteuning

Hierbij focust men op de ondersteuning van zowel ouder(s), opvoedingsverantwoordelijken, kinderen, jongeren als het gezinssysteem met de opvoedingsrelatie als centraal aandachtspunt. Met alle betrokkenen werken we aan het verwerven van inzicht in de patronen die de actuele opvoedingsrelatie beïnvloeden en wordt de communicatie tussen alle gezinsleden bevorderd.

Begeleiding op vlak van wonen

Een begeleiding op het vlak van wonen is gericht op het verwerven of ondersteunen van competenties om zelfstandig te kunnen wonen. Hierbij beoogt men zijn of haar zelfredzaamheid te optimaliseren op sociaal - materieel, psychisch, relationeel en lichamelijk gebied.

Begeleiding rond wonen kan zowel residentieel, semi-residentieel als ambulantly zijn.

Begeleiding slachtofferschap

Deze begeleiding is gericht op slachtoffers en getuigen van een misdrijf zoals diefstal, aanranding, seksueel misbruik, etc of verlieservaringen, alsook hun omgeving. CAW Brussel biedt emotionele ondersteuning die gericht is op het verwerken van het misdrijf of de verlieservaring. Daarnaast wordt er ook advies gegeven over praktische en juridische vragen waarmee slachtoffers geconfronteerd worden.

Onthaalpunten van CAW Brussel

Onthaal Centrum
Gretrystraat 1
1000 Brussel
02 227 02 00
Onthaal.centrum@cawbrussel.be

Onthaal Noord
Antwerpsesteen 34
1000 Brussel
02 502 66 00
Onthaal.noord@cawbrussel.be

Onthaal Anderlecht
Aumalestraat 7
1070 Anderlecht
02 521 29 22

Onthaal.anderlecht@cawbrussel.be

Onthaal Etterbeek
Triomflaan 32
1160 Brussel
02 629 23 45
Onthaal.etterbeek@cawbrussel.be

Welkom
Mommaertstraat 22
1080 Molenbeek
02 414 24 23
welkom@cawbrussel.be

BED, BAD, BROOD, BESTAAN

MINOR-NDAKO BIEDT AANGEPASTE OPVANG, ZORG EN BEGELEIDING AAN JONGE NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VLUCHTELINGEN

Minor-Ndako is een voorziening binnen de Integrale Jeugdhulp, erkend door de Vlaamse Gemeenschap. We bieden aangepaste zorg en begeleiding voor kinderen, jongeren en hun context in een problematische situatie. Daartoe richten wij ons tot kinderen en jongeren uit alle windstreken en in het bijzonder tot de meest kwetsbare onder hen. We stellen participatie voorop en proberen maatschappelijke inclusie te realiseren. Met vasthoudend engagement blijven we voor ieder van hen zoeken naar een duurzame oplossing. Naast deze reguliere werking is Minor-Ndako in 2002 gestart met een leefgroep van 10 niet-begeleide minderjarige vluchtelingen tussen 12 en 18 jaar. In de jaren daarna is Minor-Ndako uitgegroeid tot een middelgrote voorziening met verschillende afdelingen in Brussel, Aalst, Asse en Anderlecht. Vandaag begeleiden we jaarlijks zo'n 160 kinderen, jongeren en gezinnen, waarvan ongeveer 100 niet-begeleide minderjarige vluchtelingen en zo'n 60 kinderen en gezinnen uit Brussel en Vlaams-Brabant.

Crisisopnames verviervoudigd, wachtlijsten verdrievoudigd

De verhoogde instroom van vluchtelingen is voor ons dagelijks voelbaar. Sinds begin 2015 deden we al 4 keer meer crisisopnames dan het jaar voordien, waarvan 25 kinderen onder de 14 jaar. De wachttijden voor een reguliere opname zijn in tien maanden tijd verdrievoudigd. Een kind of jongere op de wachtlijst moet nu gemiddeld een jaar of langer wachten tot er een plaats vrij komt. We proberen zo flexibel mogelijk in te spelen op de maatschappelijke noodzaak die we nu zien door onze werkprocessen, -structuren en -middelen zo aan te passen en in te zetten dat we alles op alles kunnen zetten om onze missie waar te maken.

Gezien de steeds jongere leeftijd van de niet-begeleide minderjarigen hebben we één van de leefgroepen omgebouwd naar een leefruimte met aangepaste begeleiding voor kinderen tussen 8 en 12 jaar. In januari openden we een nieuw centrum in Dilbeek met plaats voor 10 kinderen tussen 12 en 14 jaar. Deze leefgroep moet rechtstreeks toegankelijk zijn om de meest kwetsbare kinderen te kunnen opnemen die anders in de rij van Dienst Vreemdelingen Zaken (lees: op straat) moeten aanschuiven voor een plaats. Daarnaast zijn we samen met Vluchtelingenwerk Vlaanderen en Pleegzorg Vlaanderen een project pleegplaatsing gestart en komt er ook een uitbreiding met 16 plaatsen contextbegeleiding bij autonoom wonen (CBAW). Om de verhoogde instroom naar de Integrale Jeugdhulp (IJH) vlotter te laten verlopen, worden ook onze aanmeldpunten verder versterkt. Bij de aanmeldpunten kunnen voogden en hulpverleners terecht om een niet-begeleide minderjarige vluchteling aan te melden voor hulpverlening achter de Integrale Toegangspoort (ITP).

Kwetsbare profielen, aangepaste zorg

Minor-Ndako werkt binnen het kader van de Integrale Jeugdhulp en het Kinderrechtenverdrag. Dit wil zeggen dat we ons in het bijzonder richten op de meest kwetsbare profielen onder de niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. Kwetsbaar omwille van hun leeftijd, hun geestelijke of fysieke gezondheid of hun persoonlijke verhaal. We begeleiden hen met intensieve en integrale zorg, individuele aandacht en een vasthoudend engagement. Naast een bed, een bad en brood, willen we deze kinderen en jongeren helpen een duurzaam bestaan op te bouwen.

We werken daarom intensief samen met allerlei vakoverschrijdende specialisten en diensten, waaronder cultuurgevoelige psychiatrische zorg op maat en een aanbod van versterkende activiteiten en projecten. Dit gaat van een samenwoonproject Karavanserai in Aalst, een samenwerkingsproject met de universiteit van Gent rond mindfulness tot de lancering van een eigen loopclub, klimclub en voetbalclub die de nodige persaandacht kregen.

Op eigen benen

Minor-Ndako engageert zich ertoe kinderen, jongeren en hun netwerk te versterken zodat zij zich na het hulpverleningstraject bij Minor-Ndako voldoende zeker voelen om zelfstandig hun weg verder te zetten. Het project steunfiguren is bedoeld om rond de kinderen en jongeren een steunend netwerk te creëren waar ze op kunnen terugvallen. De steunrelatie blijft voortbestaan, ook na de hulpverlening van Minor-Ndako.

De jongste kinderen en jongeren die de vraag daartoe stellen, worden aangemeld voor pleegzorg. Minor-Ndako begeleidt de provinciale pleeggezinnen-diensten in het bijsturen van hun aanpak en processen in functie van de specifieke noden en vragen als het gaat over niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. Voor jongeren tussen 16 en 18 jaar bieden we psychosociale, administratieve en budgetbegeleiding om hen voor te bereiden op een zelfstandig leven. Deze dienst wordt in het kader van de huidige vluchtelingencrisis uitgebreid met 16 plaatsen.

Eens erkend als vluchteling of bij het krijgen van subsidiaire bescherming, staan de oudste jongeren voor een bijzondere uitdaging: ze zijn leerplichtig én ze moeten gelijktijdig voor een eigen inkomen zorgen. Vaak dragen ze ook nog de verantwoordelijkheid inkomen te voorzien voor familie of een netwerk in het buitenland. Daarenboven is hun zoektocht naar werk niet gemakkelijk: taalbarrières of culturele verschillen staan hun dromen vaak in de weg.

Minor-Ndako geeft deze jongeren graag een duwtje in de rug in hun zoektocht naar werk. Samen met Nature startten we een sociale onderneming 'Rising You[th]' met als doel de jongeren een job te bezorgen waarin ze zich zinvol voelen en die ze met plezier doen. We bieden hen opleiding, begeleiding en een springplank naar werk. Het traject start in hun vrije tijd. Ze leren klimtechnieken en krijgen zin om nog meer te gaan klimmen. Daarna kunnen ze instappen in een breed ondersteuningstraject dat hen vormt tot jonge, enthousiaste werknemers die gecertificeerd zijn volgens internationaal geldende veiligheidscriteria om op hoogte te kunnen werken. Dat kan gaan van ramen wassen, elektriciteitsmasten herstellen en hoge bomen verzorgen, tot standbeelden schoonmaken of bruggen onderhouden.

Minor-Ndako gelooft oprecht dat deze vluchtelingencrisis een kans is om hulpverlening terug bij ieder van ons te brengen. Het is niet nodig enkel in de richting van professionals te kijken als er hulp nodig is. Hulp bieden aan mensen in nood behoort de norm te zijn, niet enkel het werk van enkelen. Iedereen kan iets betekenen en zo hoort het ook.

<http://minor-ndako.be/>

DE ENE VLUCHTELING IS DE ANDERE NIET

Samenlevingsopbouw werkt met migranten in een precare verblijfssituatie

Het zou misplaatst zijn om te ontkennen dat we in Brussel voor grote uitdagingen staan om op een adequate manier om te gaan met de verhoogde instroom van oorlogsvluchtelingen. We moeten er echter wel voor waken om asiel en migratie niet uitsluitend te herleiden tot mensen die op de vlucht zijn voor gewapende conflicten. Dat zou onrecht doen aan de velen die doorheen de jaren hun toevlucht hebben moeten zoeken tot veiligheid of waardigheid in België om andere redenen. De aanwezigheid van asielzoekers op ons werkterrein is an sich niets nieuws onder de zon. We moeten echter al jarenlang concluderen dat maar een klein deel van die groep ook daadwerkelijk erkend wordt als vluchteling. Ook vandaag, met een historisch hoog erkenningspercentage door het aandeel oorlogsvluchtelingen, mogen we niet blind blijven voor de 40 procent van de asielzoekers die niet erkend worden. Enkele jaren geleden ging het overigens nog om zo'n 75 procent niet-erkenningen. Het waren deze statistieken die Samenlevingsopbouw Brussel er in 2009 toe aanzetten om een themawerking rond mensen zonder wettig verblijf uit te bouwen met een agogische en beleidsbeïnvloedende invalshoek. In deze bijdrage zoomen we kort in op de maatschappelijke context, en beperken we ons tot wat Samenlevingsopbouw Brussel specifiek doet met uitgeprocedeerde asielzoekers binnen haar bredere werking met migranten in een precare verblijfssituatie.

Twintigste gemeente van Brussel

Onze eigen schatting van het aantal migranten in een precare verblijfssituatie overstijgt al snel 100.000 personen. Deze indicatie baseren wij grotendeels op de beslissingen inzake regularisatieaanvragen van de Dienst Vreemdelingenzaken. In 2014 werden de aanvragen van meer dan 20.000 personen geweigerd. In 2013 ging het om 35.000 personen, in 2012 meer dan 40.000 en in 2011 30.000. Voor 2015 wordt het aantal geweigerde aanvragen op 14.000 geschat. Hierbij laten we de weigeringen van allerlei andere verblijfsaanvragen, zoals gezinshereniging, enz. zelfs buiten beschouwing. Daarbovenop komt nog een groot aantal personen die nooit een verblijfsaanvraag indienen omdat zij hierover onvoldoende geïnformeerd zijn of niet in aanmerking komen. Een groot deel van de migranten in een precare verblijfssituatie bevindt zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tijdens de tijdelijke regularisatiemaatregel van 2009 bijvoorbeeld, dienden alleen al in het BHG 20.500 personen een aanvraag in vanuit een illegaal verblijf. In Brussel-Stad, Molenbeek en Anderlecht wordt -in vergelijking met andere steden, ook het meest aanspraak gemaakt op de procedure Dringende

Medische Hulp. Niet voor niets spreken wij daarom over deze groep als 'de twintigste gemeente van Brussel'.

Sociale onderbescherming

Onderbescherming van deze groep is alomtegenwoordig, en zal zich alleen maar verder versterken. Het meest solide grondrecht dat men kan uitoefenen is de toegang tot gezondheidszorg via de procedure Dringende Medische Hulp, hoewel de praktische toepassing ervan gepaard gaat met veel administratieve obstakels die worden opgeworpen door verschillende OCMW's. Voor opvang en basisbehoeften zoals voedsel kan men niet op steun rekenen van de overheid, maar is men aangewezen op liefdadigheid. Kosteloze rechtsbijstand kan men uitsluitend verzoeken voor vreemdelingenrecht, en dus niet wanneer grondrechten worden geschonden of wanneer men klacht wil indienen tegen werkgevers of als slachtoffer van een misdrijf. Arbeidsrechten afdwingen in geval van loondiefstal of uitbuiting is daardoor voor velen een onhaalbare kaart, hetgeen de bestaande mechanismen uiteraard in stand houdt. Nederlandstalig volwassenenonderwijs is door het Onderwijsdecreet XXI volledig ontoegankelijk gemaakt, en ontnemt deze groep het recht op zelfontplooiing. Hun persoonlijke ontwikkeling komt hiermee tot stilstand en geeft hen alleen maar minder kansen op een waardige toekomst. De symptomen van de extreme armoede van deze groep zijn bijgevolg ingrijpend: ondervoeding, uitzichtloze thuisloosheid, economische uitbuiting, (geestelijke) gezondheidsproblemen, uitputting, enz.

Voyaach kijkt over de grenzen heen

In oktober 2014 richtten Samenlevingsopbouw Brussel, Pigment (vereniging waar armen het woord nemen) en Vrienden van K (opvangproject voor scholieren zonder wettig verblijf) 'Voyaach' op. Dit is een geïntegreerde basisvoorziening voor migranten in een precare verblijfssituatie in het centrum van Brussel. De betrokken organisaties bouwen allen activiteiten uit voor en met migranten in een precare verblijfssituatie. Het initiatief vormt daarmee een referentiepunt voor deze groep waar gespecialiseerde hulp- en dienstverlening kruist met allerhande activiteiten, vormingsmomenten, bijeenkomsten en de tijdelijke opvang van families met kinderen. Daarnaast biedt deze basisvoorziening ook ruimte aan derden, zoals zelforganisaties van migranten zonder wettig verblijf, om nieuwe initiatieven op te starten. Voyaach wil echter meer zijn dan een plaats waar professionele organisaties hun diensten aanbieden. De voornaamste ambitie van het project is om met

sympathisanten, de bezoekers en andere organisaties een solidariteitsnetwerk te ontwikkelen. Hierbij staat uitwisseling centraal, omdat alleen dit barrières van onverschilligheid en apathie kan afbreken. Die solidariteit kan vorm krijgen door het meestappen als buddy in een begeleidingstraject, het aanbieden van een opvangplaats, het zoeken naar donateurs voor materiële steun, het organiseren van fundraisingevenementen, etc.

Dienstverlening binnen Voyaach

De meeste bezoekers van Voyaach komen in eerste instantie binnen via het open onthaal van Pigment vzw op maandag- en donderdagvoormiddag en de socio-juridische permanenties die Samenlevingsopbouw Brussel op donderdagnamiddag organiseert onder de noemer Meeting. Die permanenties werden in 2015 door bijna 50 verschillende nationaliteiten bezocht. Hoewel een aanzienlijk deel van de bezoekers uit Noord-Afrika komt, heeft de meerderheid van de overige bezoekers in het verleden een asielaanvraag ingediend omdat zij vreesden dat hun leven in gevaar was. Om velerlei redenen werden die aanvragen geweigerd. Dat kan variëren van de onmogelijkheid om bewijsstukken te verzamelen of omdat hun veiligheidsprobleem niet volledig binnen de Conventie van Genève paste.

Met nieuwe bezoekers wordt vaak die asielaanvraag opnieuw geanalyseerd vooraleer in te gaan op de concrete hulpvragen waarmee de persoon komt. Onze ervaring leert immers dat veel mensen nooit degelijk zijn geïnformeerd geweest door begeleiders in de asielcentra of advocaten over de weigeringsgronden, noch over de wijze waarop ze een nieuwe asielaanvraag zouden kunnen voorbereiden. Tijdens de permanenties proberen we hier dan ook prioritaire aandacht aan te besteden. Vooruit kijken met deze mensen begint dus ook met eerst achterom te zien om te bepalen of het verleden deel kan uitmaken van de oplossing. Dat vooral vanuit de optiek dat het veiligheidsprobleem ten grondslag lag aan de migratie. Een hulpverlener mag dan ook niet te lichtzinnig gaan over de weigering van de asielaanvraag, want vaak gaat hier veel mentaal lijden achter schuil. Aan de ene kant is er het gevoel van onrecht over het verloop van de procedure en de impact daarvan op de huidige levenssituatie. Anderzijds blijven sommigen hangen in een rouwproces over het leven dat zij noch hier, noch in het land van herkomst op een waardige manier kunnen leven.

Toekomstoriëntering

Pas wanneer blijkt dat een nieuwe asielaanvraag niet tot de mogelijkheden behoort omdat er op geen enkele wijze nieuwe bewijsstukken kunnen worden verzameld of het veiligheidsprobleem niet volledig binnen de Conventie van Genève kadert, beginnen we vooruit te kijken. Doorheen al onze activiteiten proberen we migranten zonder wettig verblijf te ondersteunen bij de keuze voor een zinvol toekomstperspectief - de toekomstoriëntering. Voor ons is dit niet zozeer een methodiek, maar vooral een mentaliteit waarbij we de mens en zijn verhaal centraal stellen. Hefbomen

voor toekomstoriëntering zijn namelijk het zich erkend voelen en opnieuw actor worden van het eigen leven. Als begeleiders proberen we mensen instrumenten aan te reiken om nieuwe inzichten te kunnen verwerven en te reflecteren over de plaats daarvan in hun leven. De diversiteit aan activiteiten binnen Voyaach vormen daartoe een geschikt vertrekpunt, aangezien de begeleiders op verschillende manieren in contact komen met de bezoekers. Op hun sterke momenten, zoals tijdens Nederlandse lessen en sportactiviteiten, maar ook wanneer het minder gaat, zoals tijdens individuele consultaties of toevallige ontmoetingen. Nabijheid is hierin een sleutelwoord. Niet zozeer door altijd de deur open te zetten, maar door op verschillende niveaus te communiceren - en daarbij taboes niet te schuwen. Dit werkt echter niet voor iedereen, want een zekere vertrouwensband is daarvoor cruciaal. Nieuwe mensen worden bereikt via een cursusreeks toekomstoriëntering. Tijdens deze driedaagse wordt er aan de hand van oefeningen en vormingssessies over België, verblijfsperspectieven en sociale grondrechten van migranten zonder wettig verblijf in groep gereflecteerd over zinvolle toekomstperspectieven en de haalbaarheid ervan. Aan het einde van de cursus stellen de deelnemers een eerste versie van een toekomstplan voor, dat individueel opgevolgd kan worden. Tijdens een gemeenschappelijk terugkoment wordt dit ook nogmaals in groep herbekeken. De data van de cursusreeksen worden steeds aangekondigd op onze website.

Meer informatie?

Voor meer informatie over onze activiteiten, kunt u contact opnemen met onze medewerk(st)ers.

Of volg ons via Facebook:

Meeting Samenlevingsopbouw Brussel.

ellen.deleener@samenlevingsopbouw.be

anas.salih@samenlevingsopbouw.be

ronnie.tack@samenlevingsopbouw.be

Tel. 02/502.11.40

www.meetingvzw.be

www.samenlevingsopbouwbrussel.be

SAMENLEVINGSOPBOUW
Vlaanderen

GRENZEN MAKEN ZIEK

BEDENKINGEN UIT EEN PARTICIPATIEF ONDERZOEK NAAR GEESTELIJKE GEZONDHEID, UITSLUITING EN MIGRATIE VAN PIGMENT.

Grenzen zijn een menselijke constructie en dus in hoge mate relatief. Afhankelijk van de kant waar men zich bevindt, ziet een grens er volledig anders uit. Voor de machthebbers is het een rechtskwestie, voor de machtelozen een uitsluitingsmechanisme. De kijk van hij die de grens wil oversteken is in die zin completer. Hij hoort het rechtendiscours maar ziet en voelt keihard het machtsinstrument dat erachter schuilt. Die tweespalt, of dubbele ethiek, is potentieel ziekmakend voor wie zich aan de slechte kant van de grens bevindt.

In belangrijke mate is de vluchtelingencrisis van vandaag een grenzen crisis

Onze zeer welvarende samenleving wordt op de proef gesteld door de grote toestroom aan vluchtelingen. Hoeveel miserie kan Europa eigenlijk aan? Het antwoord kennen we ondertussen al, niet bijster veel. Vervolgens zijn we de grenzen gaan optrekken, van België over de Balkan tot in Turkije. Alle rijkdom van de wereld kunnen we aan, niet alle armoede. Ook grondrechten worden meer en meer aan grenzen onderhevig gemaakt. Eerst zijn er de plichten, dan de voorwaarden en uiteindelijk (als je voldoet aan wat er van je wordt verwacht) pas de rechten.

Waarom de hypothese dat grenzen ziekmakend zijn? Eerst en vooral door observatie op het terrein. Mensen in uitsluiting vertonen gedragingen die verdacht lijken op symptomen: ze zijn breed waarneembaar en gelijkaardig in vorm. We geven hierna twee mogelijke verklaringen modellen voor psychische kwetsbaarheid bij vluchtelingen en migranten zonder verblijf, er zijn er natuurlijk meer.

Syndroom van zelfuitsluiting

Een eerste, courant model vestigt de aandacht op de stressfactoren en de mentale gevolgen van marginalisering op het individu. Aan de rand van de maatschappij is het geen lachertje: urgentie is dagelijkse realiteit, overleven de enige modus. De kans dat je eraan kapot gaat is groot. Dat je verwordt tot wat mensen op voorhand al van je denken, een sukkelaar, een profiteur, een overbodig of ongewenst iemand. Je begint te denken dat het wel waar zal zijn wat ze zeggen, want zelf weet je niets meer, ben je niemand meer, zie je nergens nog een uitweg. Uitsluiting is blindelings geweld, een soort van dagelijks terrorisme zeg maar, met alle gevolgen van dien. Een onderzoek van Artsen Zonder Grenzen uit 2008 (in-

tussen is de situatie alleen maar verergerd) bij mensen zonder verblijf in de wachtzaal van de dokter spreekt boekdelen. Depressie, angst- en slaapstoornissen, somatische klachten..., driekwart van de ondervraagden kampte met een psychisch probleem. Let op, het gaat hier over mensen die nog geloven in hulpverlening. Ze zijn op bezoek bij de huisarts, er zijn nog linken met de maatschappij. In vergevorderde stadia treedt volgens de Franse psychiater Jean Furtos een volledige loskoppeling van de persoon op, als ultiem antwoord op de extreme uitsluiting, met diagnoseerbare symptomen die trapsgewijs optreden. Hij gaf het kind een naam: "syndroom van zelfuitsluiting". Of hoe een mens uit waardigheid zijn waardigheid opgeeft. "Jullie hebben me niet gebroken, dat doe ik lekker zelf". Dit is het vakgebied van de straathoekwerker, stukjes lijmen van wat ooit een mens was.

Nuttig om weten is dat Furtos in dit kader een symptoom benoemt waar we vaak mee geconfronteerd worden: de negatieve therapeutische respons. Elk hulpaanbod wordt vakkundig ondermijnd door de persoon zelf, hij stelt de verkeerde vragen op de verkeerde plaatsen en lijkt zijn uitsluiting zelf in stand te willen houden." In die omstandigheden kunnen we je niet helpen" zegt de hulpverlener ten einde raad. Alle deuren sluiten één voor één, en zo komen we in de situatie dat psychiatrische instellingen "zwarte lijsten" gaan hanteren met namen van patiënten waar niets meer mee aan te vangen is...

Double bind

Een ander, minder voorkomend verklaringenmodel grijpt terug naar wat de Britse antropoloog Gregory Bateson omschreef als "double bind". Een dubbele binding refereert naar een situatie waarbij een individu (of groep) twee of meer tegenstrijdige boodschappen ontvangt waarbij de ene boodschap de andere ontkent. Wanneer de tegenstrijdige boodschapper een vitale machtspositie inkleedt en er voor de persoon (het slachtoffer) geen ontkomen is of lijkt aan de situatie, kunnen mentale gevolgen optreden die sterk gelijken op het ziektebeeld van schizofrenie in zijn passieve fase. Interessant is dat ook in het eerste model Jean Furtos de symptomen van zelfuitsluiting in verband brengt met schizofrenie.

Vanuit onze ervaring hebben we een sterk vermoeden van dubbele binding in de asielpcedure, tenminste in de manier waarop ze wordt toegepast. Eerst en vooral is de rol van de interviewer levensbepalend en

Pigment vzw is een Brusselse vereniging waar armen het woord nemen. Onze 'armen' zijn voornamelijk mensen zonder wettig verblijf, uitgeprocedeerde asielzoekers en zogenaamde economische vluchtelingen. Deze termen zijn hoogst arbitrair en politiek beladen, op het terrein zijn er geen hokjes maar mensen, geen slogans maar verhalen. In dit artikel hebben we het over de mentale gevolgen van grenzen bij migranten in extreme uitsluiting, op basis van veldonderzoek waarmee Pigment twee jaar geleden begonnen is.

doorslaggevend. Ten tweede is er geen ontkomen aan de situatie. Ten derde wordt de asielzoeker herhaaldelijk en langdurig onderworpen aan de procedure. Maar is er ook sprake van tegenstrijdige boodschappen? De Conventie van Genève garandeert bescherming voor mensen die een levensbedreigende situatie in hun thuisland ontvluchten. Op grond van artikel 14 lid 1 van de Verklaring van de Rechten van de mens heeft elk persoon het recht in andere landen asiel te zoeken en te genieten tegen vervolging. In de Conventie van 1951 wordt dit recht geconcretiseerd. Het verbiedt landen asielzoekers uit te wijzen of terug te sturen indien zij het risico lopen vervolgd te worden.

Asielinstanties gaan echter vermoeden dat je de procedure wilt misbruiken, dat je dus een leugenaar bent. Zo gaat in België het Commissariaat-generaal een aantal procedures hanteren om het kaf van het koren te scheiden, interviewtechnieken zeg maar, met verwachte en verdachte antwoorden. Als kandidaat-vluchteling word je verondersteld eerlijk te antwoorden op vragen die beoordeeld worden in termen van juist of fout. Je weet niet wat de juiste antwoorden zijn, maar wel dat je leven ervan afhangt. De zichtbare logica van de procedure (vluchtelingen bescherming geven) verschilt dus danig van de onzichtbare logica van de beoordeling ("valse" vluchtelingen ontmaskeren). Alle criteria voor dubbele binding zijn daarmee aanwezig: een levensbedreigende situatie zonder uitweg, een boodschapper in machtspositie en tegenstrijdige summaties binnen een aanhoudende relatie, op verschillende niveaus: wees eerlijk maar geef juiste antwoorden, anders ben je een leugenaar. Nu lopen de meest kwetsbare mensen een hoog risico om in alle eerlijkheid onjuiste antwoorden te formuleren, zoals mensen met een onverwerkt trauma aan de basis van hun vluchtverhaal. Door verdedigingsmechanismen zijn ze niet meer in staat om cruciale data, gebeurtenissen of informatie op een coherente manier te reproduceren en/of slagen ze er niet in om hun verhaal emotioneel te investeren, waardoor ze koud en onecht overkomen. Ook talrijke vrouwen in ondergeschikte positie, ongeletterd en onwetend, of mensen met psychische problematieken of een mentale beperking maken grote kans op een negatieve beoordeling door het Commissariaat-generaal. Zijn het dan geen rechtmatige vluchtelingen? Vaak wel. Had het Commissariaat-generaal geen gegronde redenen om erkenning te weigeren? Vaak wel. In die kloof spelen zich echter onnoemelijke drama's af, ver weg van alle media-aandacht. Mensen

Volgens professor psychiatrie Carlos Sluzki heeft de door Bateson omschreven dubbele binding de volgende kenmerken:

1. twee of meer personen;
2. een herhaaldelijke ervaring;
3. een primair negatief bevel;
4. een secundair bevel dat met het eerste op een meer abstract niveau strijdig is, en net als het eerste afgedwongen wordt door bestraffingen of signalen die het overleven bedreigen; een tertiair negatief bevel dat het slachtoffer
5. verhindert het slagveld te verlaten;
6. en tot slot: is die totale reeks aan ingrediënten niet meer nodig als het slachtoffer geleerd heeft zijn universum in dubbele-bindings-patternen te zien.

Psycholoog Paul Watzlawick heeft de dubbele binding nader beschouwd en heeft vier variaties op het thema beschreven. De eerste en waarschijnlijk meest gebruikte is wat hij de "wees spontaan" paradox noemt. Wanneer je deze aanbeveling opvolgt, is je gedrag niet meer spontaan te noemen. Als je spontaan besluit om niets te doen, is het ook niet goed. In dit geval maakt het niet uit wat je doet, je doet het toch altijd fout. Of het ook echt goed of fout is, doet er niet meer toe. De "wees spontaan" paradox is sterk gelijkend op wat hier omschreven staat als een "wees eerlijk en spontaan" paradox voor mensen met traumatische ervaringen in de asielprocedure.

wordt bescherming geweigerd, ze weten niet waarom maar kunnen evenmin terug naar hun land van herkomst. De meest kwetsbare asielzoekers lopen hierdoor nieuwe trauma's op, de zoveelste in een lange rij...

Na maanden wachten in stille angst, ergens in een uithoek van België, bedrieglijk veilig opgeborgen in een asielcentrum, komt het negatief antwoord. "We geloven je niet, pak nu maar je koffers". Van de ene dag op de andere belanden deze mensen op straat, vaak alleen, leeggezogen en gebroken. Dan begint een nieuwe fase van overleven in een harde, uitsluitende maatschappij met amper toegang tot rechten. Zelfs bij de dringende medische hulpverlening, nochtans een van de weinige 'rechten', knelt het schoentje vaker dan het past. Plots zijn ze economische migranten, mensen zonder papieren, als illegalen of profiteurs gestigmatiseerd door media en politiek.

Vanaf dan is de weg naar het door Furtos omschreven “syndroom van zelfuitsluiting” helemaal open.

Pijn en uitsluiting

We zien het vaak nog opborrelen, jaren na afsluiting van de procedure, de emotionele impact, de paranoia, de diepgewortelde pijn van mensen die niet begrijpen hoe en waarom ze in de clandestiniteit beland zijn, en toch niet terug kunnen omdat terug gaan nog erger is. We zien vaak gebeuren dat mensen na jaren uitsluiting alle vertrouwen kwijt zijn, niet alleen in de maatschappij maar ook en vooral in zichzelf en de andere. Dan rest de zeer complexe vraag : wat doe je eraan? Er is geen eenduidig antwoord op deze vraag, behalve de bereidheid om samen op zoek te gaan naar iets dat er toe doet. Want laten we wel wezen, we hebben meer van hen te leren dan zij van ons. Wellicht is er ook een reflectie nodig over hoe we als organisatie zelf met grenzen omgaan, hoe we mensen onthalen, hoe uitsluitend we zelf kunnen zijn, in de hoop iets van dat levensnoodzakelijk vertrouwen te herstellen.

We sluiten graag af met een losstaand voorbeeld. Begin 2014 hebben we een groep bezoekers van Pigment samengebracht rond de thematiek ‘pijn en uitsluiting’. We stelden hen de vraag: wat doet het leven zonder papieren met jullie gemoedstoestand? Wat naar boven kwam hadden we niet verwacht. Massaal begon de bezoekersgroep niet de overheid maar ons werk te bekritisieren. Een van de weinige plekken waar ze nog

welkom zijn, ons onthaal, bleek de oorsprong van alle kwaad. We waren de laatste handlangers van een systeem dat hen genadeloos uitspuwt. Het uitrazen heeft enkele weken geduurd en dan kwam onverwachts de vraag: kunnen jullie misschien proberen iets te doen om ons echt te helpen? Dit was het begin van een gezamenlijk traject dat ons, als persoon en als werker, heeft veranderd tot wat we nu zijn, wat dat ook mag betekenen.

www.pigmentvzw.be

ARBEIDSRECHTEN VAN ASIELZOEKERS EN MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF

OR.C.A. KOMT OP VOOR WERKNEMERS ZONDER PAPIEREN

Heel wat asielzoekers willen vlug aan de slag gaan om zelf een inkomen op te bouwen. Ze zijn meestal niet op de hoogte hoe de Belgische arbeidsmarkt werkt en welke regels of afspraken er gelden. Dit zorgt ervoor dat ze kwetsbaar zijn voor uitbuiting door werkgevers die hen graag inschakelen aan een 'goedkoop tarief'. Als asielzoekers het statuut van erkende vluchteling of subsidiaire bescherming niet bekomen en zonder wettig verblijf zijn, dan moeten de meeste om te kunnen overleven op de één of andere manier werken in het zwart. Werknemers zonder wettig verblijf beschikken in België over alle arbeidsrechten. Maar doordat ze die niet kennen, omdat ze bang zijn om uitgewezen te worden of weinig alternatieven hebben om in hun levensonderhoud te voorzien, worden deze rechten in de praktijk weinig afgedwongen. OR.C.A. of 'Organisatie voor Clandestiene Arbeidsmigranten' wil daarin verandering brengen! OR.C.A. informeert werknemers (en degenen die hen begeleiden) over hun arbeidsrechten en geeft ondersteuning als ze beslissen om hun rechten af te dwingen.

Een **asielzoeker** mag 4 maanden na de asielaanvraag een arbeidskaart C aanvragen, indien er nog geen beslissing is over die asielaanvraag. Deze arbeidskaart C moet aangevraagd worden bij de regionale arbeidsmigratiediensten. Eenmaal de arbeidskaart ontvangen mag de asielzoeker aan het werk in eender welk beroep en voor eender welke werkgever als werknemer. Wil een asielzoeker als zelfstandige aan de slag dan moet hij eveneens een beroepskaart aanvragen bij de regionale arbeidsmigratiediensten. De arbeidskaart C is één jaar geldig zolang het verblijfsstatuut van de betrokken persoon niet wijzigt. Verliest de betrokken werknemer zijn verblijfskaart dan wordt de arbeidskaart C ook onmiddellijk ongeldig.

Recht om te werken

Werknemers zonder wettig verblijf kunnen niet legaal worden tewerkgesteld. Zolang iemand onwettig in het land verblijft kan er nooit via een tewerkstelling een verblijf worden geregulariseerd. Niet als werknemer en ook niet als zelfstandige. Vaak wordt dit beloofd door malafide werkgevers om de 'sans papiers' langer in dienst te kunnen houden. Dat die werkgever hem/haar een legaal verblijf zou kunnen bezorgen, is een fabel.

Arbeidsrechten

Asielzoekers en werknemers zonder wettig verblijf hebben dezelfde arbeidsrechten als iedere andere werknemer. In België is een werknemer een werknemer. Ze moeten dus het minimumloon ontvangen, verzekerd zijn tegen arbeidsongevallen, de arbeidsduur moet gerespecteerd worden, ... OR.C.A. stelt vast dat asielzoekers hun arbeidsrechten niet goed kennen en dat malafide werkgevers hier gebruik van maken om ze uit te buiten. U vindt meer duiding in onze zestalige brochure "Werknemers zonder papieren: een rechtengids".

Wat kan u doen?

De belangrijkste taak is om deze (toekomstige) werknemers te informeren over hun arbeidsrechten. U kan hen daarvoor doorverwijzen naar de vakbonden of naar de inspectiedienst Toezicht sociale Wetten (TSW) als ze op zoek zijn naar informatie of klacht willen neerleggen tegen hun werkgever. Ook werknemers zonder wettig verblijf kunnen lid worden van een vakbond of klacht neerleggen bij de inspectiediensten zonder gevolgen voor hun verblijf. U kan ze natuurlijk ook doorverwijzen naar OR.C.A.

Wat doet OR.C.A.?

OR.C.A. verstrekt informatie over arbeidsrechten en zal werknemers bijstaan als ze een probleem hebben met hun werkgever (Bv. loondiefstal of een niet aangegeven arbeidsongeval). U kan daarvoor beroep doen op het 'veilig OR.C.A. loket'. OR.C.A. helpt niet met de zoektocht naar werk. Asielzoekers kunnen daarvoor beroep doen op de arbeidsbemiddelingsdiensten. Voor werknemers zonder wettig verblijf bestaan er geen organisaties die hen helpen in hun zoektocht naar werk.

www.orcasite.be
www.werknemerszonderpapieren.be

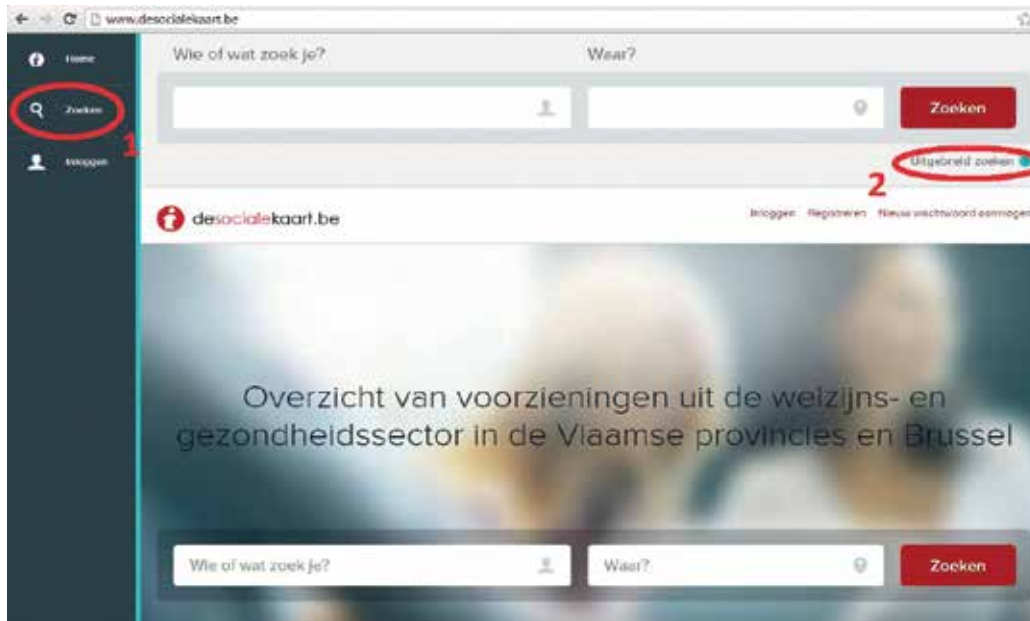

EEN OVERZICHT VAN DE BETROKKEN ORGANISATIES

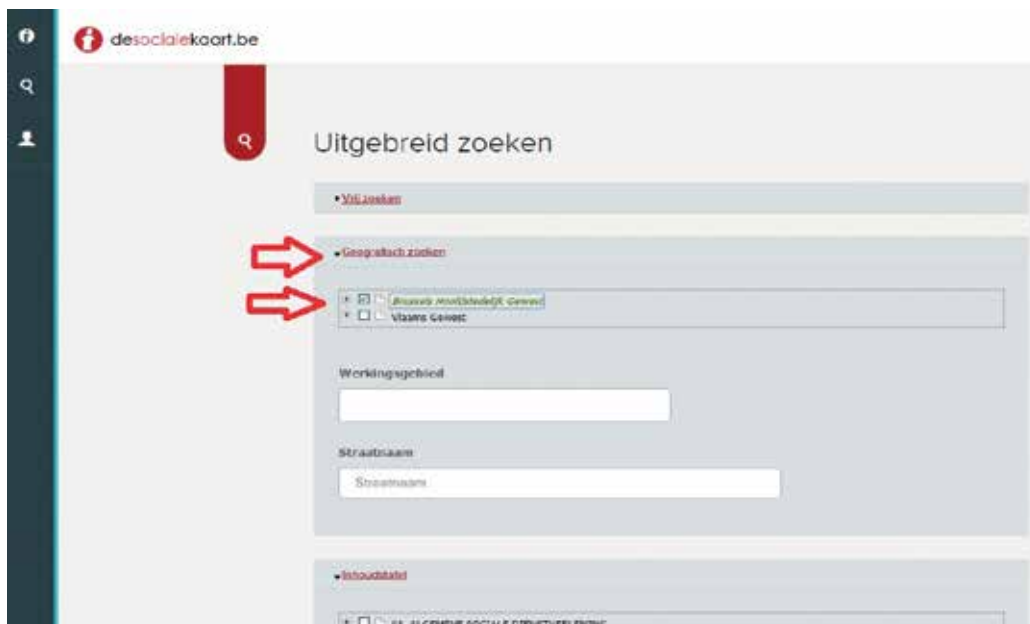
EEN OVERZICHT OP [DESOCIALEKAART.BE](http://desocialekaart.be) EN [SOCIAALBRUSSEL.BE](http://sociaalbrussel.be)

Hoe kom ik aan een overzicht van de organisaties die betrokken zijn bij de vluchtelingenproblematiek? De Sociale Kaart geeft een overzicht van de welzijnsorganisaties uit Vlaanderen en Brussel die een Nederlandstalig aanbod hebben, Sociaal Brussel Online geeft een overzicht van het Brusselse welzijnsveld met een Nederlandstalig en/of Franstalig aanbod.

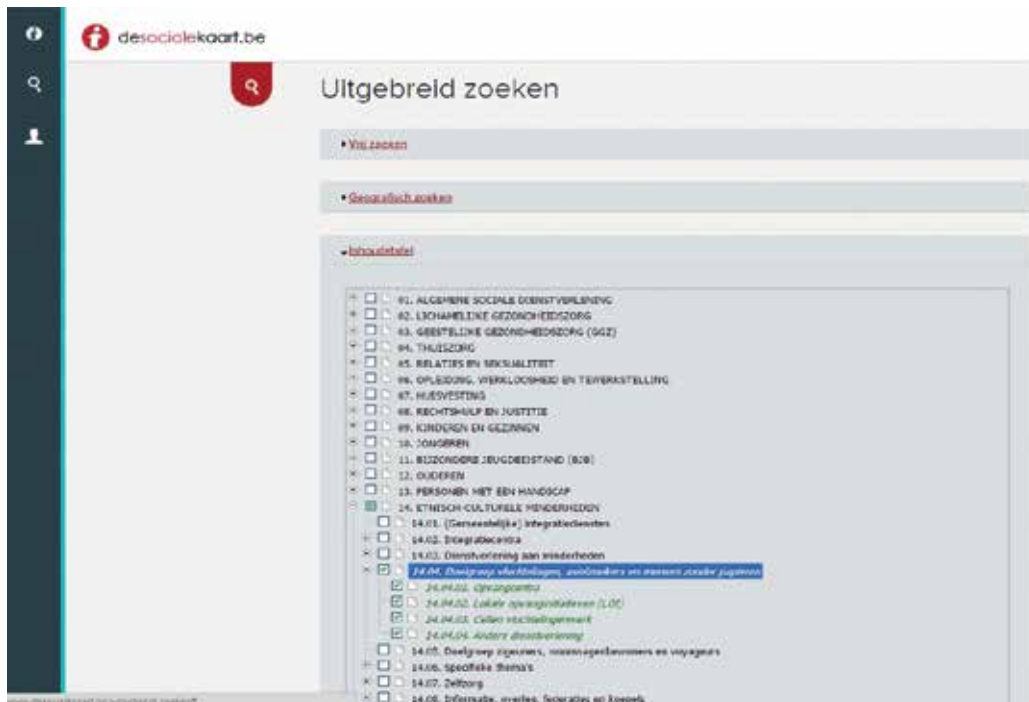
- Surf naar www.desocialekaart.be

- Klik op het vergrootglas links boven (1)
- Er verschijnt een zoekbalk met rechts een link 'uitgebreid zoeken' (2). Klik hierop.

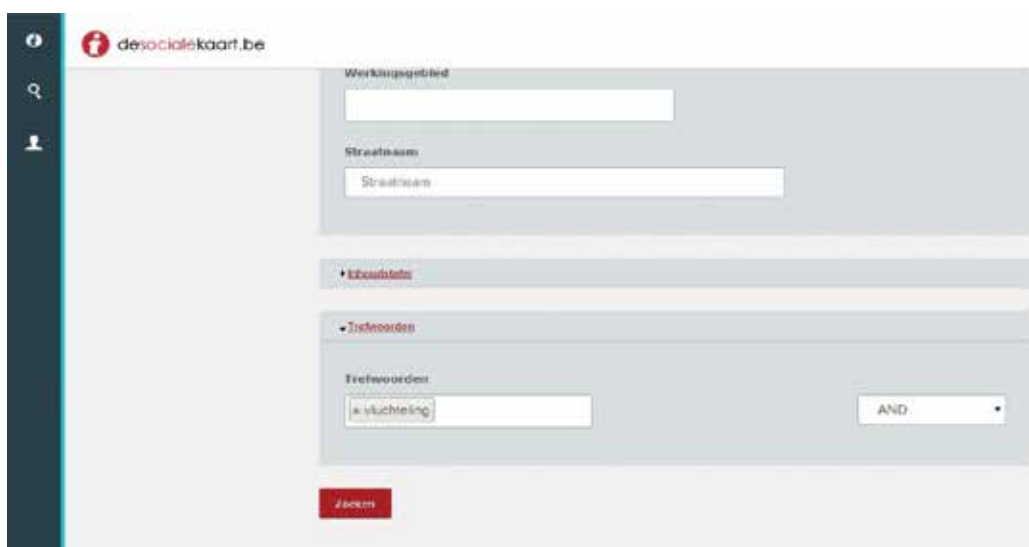
- Op de pagina die verschijnt kan je zoeken op een aantal criteria: vrij zoeken, geografisch zoeken, zoeken op de inhoudstafel of zoeken op trefwoorden.
- Klik op geografisch zoeken en duidt daar het 'Brussels Hoofdstedelijk Gewest' aan om organisaties gelegen in Brussel te vinden.

- Klik vervolgens op 'zoeken op de inhoudstafel'. Klik op het kruisje voor Hoofdstuk 14 Etnisch-culturele minderheden. De subrubrieken worden getoond. Duidt hier 14.04 Doelgroep vluchtelingen, asielzoekers en mensen zonder papieren aan.

- Klik onderaan op zoeken en de resultaatlijst verschijnt. Door op de naam van een organisatie te klikken, verschijnt een uitgebreide fiche over deze organisatie.
- In plaats van te zoeken op de inhoudstafel kan je ook zoeken op trefwoord. Hier krijg je een ruimere resultatenlijst. In de inhoudstafel staan enkel de organisaties die als voornaamste werking met vluchtelingen, asielzoekers en mensen zonder papieren bezig zijn. Een organisatie met een andere hoofdtaak die zich ook met vluchtelingen bezig houdt, krijgt het trefwoord 'vluchteling' toegekend.

- Je kan deze zoekopdrachten rechtstreeks opvragen via de volgende links:
 Zoeken op de rubriek 14.04 Doelgroep vluchtelingen, asielzoekers en mensen zonder papieren voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
www.desocialekaart.be/zoek?loc=28696&sec=27374
 Zoeken op het trefwoord 'vluchteling' voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
www.desocialekaart.be/zoek?loc=28696&trefwoorden=28274

Surf naar www.sociaalbrussel.be

- Tik in kader 3 'via een zoekterm' de term 'vluchteling' en klik vervolgens op 'zoeken'.
- De resultaatlijst verschijnt. Door op de naam van een organisatie te klikken, verschijnt een uitgebreide fiche over deze organisatie.
- Door bovenaan links op 'Français' te klikken, wordt de informatie naar het frans vertaald.

BRUSSEL 'HOOFD'STAD: 5 INVALSHOEKEN OP GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Komt u ook naar de GEZONDHEIDSMEETING 2016?

De gezondheidsmeeting is een jaarlijks bijscholings- en informatiemoment voor medewerkers uit de Brusselse gezondheids- en welzijnssector. De ontwikkelingen en uitdagingen in deze sectoren zijn zeer gelijklopend, zeker in deze tijden van multidisciplinariteit en samenwerking.

Vanaf 19 uur bent u welkom voor een broodje. Na een korte plenaire opening om 20 uur zijn er workshops, begeleid door mensen met veel ervaring in hun sector. Zij reiken u graag enkele nieuwe tools en/of perspectieven aan. Een gezellige receptie sluit de avond af.

Voor de tiende editie van de gezondheidsmeeting kozen we een heel actueel thema. Het psychische aspect van gezondheid is niet los te koppelen van het lichamelijke, daar worden we ons meer en meer van bewust. In deze gezondheidsmeeting willen we graag 5 aspecten hiervan belichten.

De gezondheidsmeeting wordt georganiseerd door het Huis voor Gezondheid in samenwerking met de Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad (BWR), het kenniscentrum Woonzorg Brussel, Home-Info en het Brussels Overleg Thuiszorg (BOT).

WORKSHOP 1: OUDER WORDEN, EEN UNIVERSELE ERVARING: HOE ERMEE OMGAAN ALS HULPVERLENER?

WORKSHOP 2: THUISZORG: HEFBOOM VOOR DE VERMAATSCHAPPELIJING VAN DE ZORG VOOR PATIËNTEN MET EEN PSYCHOLOGISCHE OF PSYCHIATRISCHE PROBLEMATIEK

WORKSHOP 3: VLUCHTELINGEN EN GEESTELIJKE GEZONDHEID. NORMALE REACTIES OP ABNORMALE SITUATIES

Minor-Ndako staat in voor de opvang en begeleiding van kinderen en jongeren en hun context. In het Brusselse staat de organisatie momenteel in voor de opvang van heel wat niet-begeleide buitenlandse minderjarigen. Tijdens deze workshop licht psychologe Els Beelen toe hoe de organisatie inzet op het weerbaarder en sterker maken van deze kinderen en jongeren uit alle windstreken. Minor-Ndako werkt hiervoor op verschillende sporen door het laagdrempelig aanbieden van individuele psychotherapie en groepsgesprekken. Daarnaast wordt er ook ingezet op sportactiviteiten en het ondersteunen van een netwerk rond de kinderen en jongeren.

In een tweede bijdrage licht Kathleen De Decker ons de werking van Mind-Spring toe, een psycho-educatief programma voor asielzoekers en vluchtelingen. Het programma wordt gegeven door speciaal daarvoor opgeleide trainers die zelf een vluchtervaring hebben. Een co-begeleider (uit het welzijnswerk) biedt ondersteuning. Tijdens deze sessies komen volgende aspecten van migratie aan bod: normale reacties op een abnormale situatie stress en hoe ermee om te gaan, verlies en rouw, werken aan een eigen identiteit en een toekomstperspectief.

Deze workshop wordt inhoudelijk verzorgd door: Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad

WORKSHOP 4: HERKENNEN VAN EN OMGAAN MET DELIER

WORKSHOP 5: CLIËNTEN GGZ EN WONEN, MET BIJZONDERE AANDACHT VOOR OUDEREN

MEER INFO EN INSCHRIJVEN:

Huis voor Gezondheid
Trees Van Cauwenberghe,
Stafmedewerker toegang tot zorg.
T: 02 412 31 61
M: trees@huisvoorgezondheid.be
W: www.gezondheidsmeeting.be

uis voor Gezondheid
draagt ZORG in Brussel

